

Совет за радиодифузија на Република Македонија

**КОМУНИКАЦИСКА АНАЛИЗА НА ИЗВЕСТУВАЊЕТО
ВО ЦЕНТРАЛНИТЕ ВЕСТИ НА МТВ1, ТВ А1 И ТВ
СИТЕЛ**

**(Студија на случај –
„ИНЦИДЕНТОТ ВО СОБРАНИЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА“)**

Септември, 2010

1. КРИТЕРИУМИ ЗА ИЗБОР НА ПРЕДМЕТОТ ЗА АНАЛИЗА

Анализата на политичкиот плурализам во вестите на јавниот радиодифузен сервис дава пред сè квантитативни показатели кои, како и сите бројки, повеќе реферираат на формата отколку на суштината. За квантифицираните сознанија да бидат подобро протолкувани и така да се добие попрецизен одговор на прашањето: *Има ли политички плурализам во известувањето на Јавниот радиодифузен сервис?* нужно е тие да бидат сместени во квалитативен контекст. Всушност, потребно е да се даде одговор за тоа каков е начинот на известување во централните информативни емисии во однос на медиумското вообличување на прилозите и третманот и ставот на медиумот кон субјектите во нив.

За таа цел изработена е уште една анализа, овојпат квалитативна, преку методот – студија на случај, применет врз настанот кој во дел коинцидира со периодот на квантитативната анализа, но се протега во нешто подолг временски интервал поради потребата да се обезбеди една релативно заокружена целина на случувања поврзани со избраниот случај. Понатаму, за да се задоволи уште една потреба – да се овозможи релевантна споредливост на наодите за начинот на известување во централните дневно – информативни емисии на МТВ1, примерокот беше проширен и студијата на случај ги опфати и комерцијалните ТВ А1 и ТВ Сител, како телевизии со најгледани дневници, според податоците од мерењето на публиката на AGB Nielsen. Вака, напоредно со одговорот - *Вака известува МТВ во централните информативни емисии*, се добива и дополнителен одговор за можните варијации во начинот на информирање. Значи, за да не се пропуштат толку важните нијанси кои ги изнедрува компарирањето, се преформулира основното истражувачко прашање и сега гласи - *Постои ли политички плурализам во централните информативни емисии на МТВ1, ТВ А1 и ТВ Сител?*

Настанот што беше простудиран, поради тоа што ќе се покаже како повеќенеделен извор за вести во низа, јавноста ќе почне да го препознава под описот - „**Инцидент во Собранието на Република Македонија**“ - ескалација на физичка пресметка меѓу пратеници и дел од собраниското обезбедување - во блокада на демократскиот политички дијалог во македонскиот Законодавен дом. Но, пред да бидат посочени аргументите, а потем и податоците врз кои се темели конкретнава медиумска студија, сметаме дека е нужно да се интонира акцентот на пресудните, просторно-временски меѓусебно нераскинливо

поврзани, секогаш постојни аналитички скрупули (не само) околу методот – студија на случај.

А) Каузалност

Каузалноста, причинско-последичната поставеност на еден (политички) настан кој предизвикал особен интерес за медиумски третман, го става кој било метод на социолошка, и специфично - на комуниколошка опсервација, пред отворената дилема: Со кои параметри би се омеѓил токму избраниот настан од временскиот и од просторниот континуум во автентичната историја на едно општествено милје, и - кои аспекти го условуваа(т) и го моделираа(т), а сепак овозможуваат аналитичката опсервација за него да биде - убедливо аргументирана?

Б) Клучен мотив/агенс

Обидот да се детектира – придвижувачот, поттикнувачот на одреден настан, паралелно е прашање и за – мотивите. Се разбира, мотивите може да се недобројни, во зависност од перспективата (на медиумот) врз градивото издвоено за анализа, и тоа во секој случај го условува токму моделирањето на истражувачкиот дискурс. Меѓутоа, детекцијата нужно трага и по – доминантниот, клучен мотив, таков чија позиција ја приредува валентноста на можната последователна мотивација.

В) Професионални новинарски критериуми

Со неминовната претпоставка за слоевитоста на комуниколошките скрупули, медиумскиот аналитичар го насочува фокусот на својот опит пред сè на прашањето: Како известуваат за методолошки избраниот настан методолошки избрани медиуми? Темелен критериум му се професионалните новинарски стандарди: искусствените, произлезени од традицијата на новинарската практика и теорија, потоа парадигматично, универзално посочените критериуми од етичкиот кодекс на новинарската професија, и критериумите пропишани со Законот за радиодифузната дејност. Меѓутоа, комуникациската анализа на телевизиски (и воопшто – на синкретичен, аудио-визуелен) материјал, неминовно ја предочува основната аналитичка дилема: *Дали реалитетот на покажаното (сликата) соодветствува со вистината на прикажаното (текстот)?*

Оттаму, во анализата која на предметот му приоѓа преку методот – студија на случај, постојано се присутни (минимум) два основни аспекта врз кои ќе се проектира анализата на избраниот предмет:

1) политиколошки/социолошки – настан што го втемелува гравитото за анализа;

2) комуниколошки – медиумската презентација на тој настан;

Потенцијалното прашање: Зошто е избран токму тој случај, а не некој друг?, очигледно е – тавтолошко, реторичко прашање, такво кое упатува – повторно кон самото себе. Оти, всушност, не како методолошка противтежа, туку како – релативизирачко поле за аналитичка проекција, од другата страна на оваа згусната, скрутинизирачка методолошка селекција, се протега неврамената, недогледно отворена (општествена) димензија на рутинскиот, секојдневен новинарски ангажман, кој, пак, при изделување – „случаен примерок“, без сопоставување на новинарските практики од комплементарните информативни програми на најгледаните ТВ Дневници - не би овозможил соодветен, релевантен, аргументиран увид во основното прашање на оваа анализа.

На оваа аналитичка двојба предупредуваме пред сè поради очекуваната преваленција рутински новинарски извештаи од протоколарните активности на органите на власта, што е само по себе - методолошка замка: Статистичката доминација на медиумското време и простор отстапени за активностите на власта (= редовните активности на министерствата), очекувано е веднаш да покаже дискрепанца на новинарскиот интерес за различни/спротивставени политички агенди, меѓутоа, тоа ќе биде – лажна разлика, која некритички земена сама за себе, автоматски наведува на погрешен заклучок по повод прашањето за – политичкиот плурализам. Идеалот на оваа политичка категорија, а особено неговата медиумска панорама, не е и не смее да биде сфатен исклучиво како – квантитет, како – статистика, туку под елементарната алгебра = плус/минус јавна (медиумска) присутност, мора да се чита слоевит квалитет политичка култура.

Г) Квантитативен увид

Егзактната поддршка на аналитичкиот увид, се темели врз компјутерската база на податоци и врз посебно изработени прашалници во кои беа внесувани сите прилози поврзани со „**Инцидентот во Собранието на Република Македонија**“, од 2 јули, значи – од непосредниот, фактички почеток на настанот, до 19 јули – денот на неговата „формална“ - разрешница: Изборот на Хајрула Мисини (ДУИ) за претседател на собраниската Анкетна комисија за испитување на инцидентот.

Квантитативниот увид:

- го квантифицира вкупниот телевизиски време-простор во кој се опфатени политичките субјекти поврзани со собранискиот инцидент;
- покажува дали постои аудио-визуелна рамнотежа во пристапот кон различни, што значи и спротоставени политички опции;
- ги сопоставува минутажите отстапени за т.н. „*директни обраќања*“ – аудио-визуелни цитати од различни/спротоставени политички опции;

Вака поставен, методот – студија на случај, со нужната временска дистанца (= „аспект на историчност“), ни овозможи и детален увид и сумирачка согледба за анализираната новинарска граѓа поврзана со предметот на анализата. Согледаваме дека посочените замки на методолошката релативизација, разумно можат да се надминат доколку се држиме до логиката на еволутивниот, консеквентен редослед во безмалку тринеделниот континуитет известување за „**Инцидент во Собранието на Република Македонија**“. На тој начин, изделивме три фази од развојот на новинарскиот пристап:

Прва фаза: Обид за детекција на мотивот/мотивите за ескалација на инцидентот;

Втора фаза: Плуралитет во новинарската презентација политички интереси околу инцидентот;

Трета фаза: Вреднување на настанот како целина од комплементарни податоци;

2. ПОЛИТИКОЛОШКИ/СОЦИОЛОШКИ АСПЕКТ

Клучниот аргумент на политиколошкиот/социолошки аспект е во следново:

Паралелно, и политичките партии, што значи - непосредно инволвираните страни, и анализираниите медиуми – МТВ1, ТВ А1 и ТВ Сител, **„Инцидентот во Собранието на Република Македонија“** - го вреднуваа како – **преседан**: Ескалација на физичка пресметка во блокада на демократскиот политички дијалог во македонскиот Законодавен дом. Преседанот, пак, непосредно посочува(ше) индикативна политичка ситуација од која се очекува(ше) да ги мобилизира различните и спротивставени (не само парламентарни) политички опции на – дискурзивен, и на прагматичен - политички ангажман, токму затоа што инцидентот непосредно ја засега суштината на нивната општествена функција – да ги артикулираат интересите на избирачкото тело.

„Преседанот“ станува очигледен преку нервот на следниве илустративни изјави, дадени на 2 јули (со незначителни содржински измени присутни во централните дневници на сите три телевизии), утрото по инцидентот:

Јани Макрадули, координатор на пратеничката група на опозициската СДСМ:

- Вчера се случи досега невиден преседан. Се случи силување на демократијата, и силејско деградирање на парламентарната демократија.

Силвана Бонева, координатор на пратеничката група на ВМРО ДПМНЕ:

- Го повикуваме менторот на сите вакви валкани игри, Бранко Црвенковски, да се сопре во име на подобрата иднина на Република Македонија.

Гордана Јанкуловска, министерка за внатрешни работи:

- Службеник, распореден на обезбедување на Собранието бил попречен во извршување на своите редовни работни задачи, при што

била загрозена неговата лична безбедност и бил оневозможен да ја заврши работната задача која му била доверена.

Трајко Вељаноски, претседател на Собранието:

- Ако навистина ја чувствуваме одговорноста до нашите граѓани за европската иднина на РМ, да ги смириме страстите и, сепак, како Законодавен дом, да продолжиме со нашето работење.

Посочивме дека е епитетот – **преседан**, пресуден при селекцијата на временската и на просторната рамка – од 2 до 19 јули - во која беше збиена информативната низа новинарски опсервации за собранискиот инцидент на трите централни телевизиски дневници: ТВ А1, ТВ Сител и МТВ1. Изборот на ваква аналитичка рамка се оправдува и преку увидот во општата новинарска реакција за политичките тензии во Законодавниот дом. Во оваа смисла, аргумент плус се следниве указателни наслови од дневните македонски весници:

- „Тежок инцидент во Собранието“ (Дневник, 3 јули);*
- „Нови политички модрици врз големото око“, (Нова Македонија, 3 јули);*
- „Пратеници и полицајци се фатија за гуша“ (Време, 3 јули);*
- „Јанкуловска подели снимки за мешаницата во Парламентот во четвртокот – Полицаец нападна од пратеници на СДСМ – Јани Макрадули: Гордана Јанкуловска лаже!“ - (Вест, 3 јули);*
- „Опозициски пратеници нападнаа член на Собраниското обезбедување – Опозицијата станува тотално агресивна“ - (Вечер, 3 јули);*
- „Целосна партиска војна поради инцидентот“ (Утрински весник, 3 јули).*

3. МЕТОДОЛОШКИ НАПОМЕНИ

Аспекти од методологијата искористена за реализирање на ова истражување се веќе расеани низ целиот воведен текст - секаде каде што беше потребно. Сепак, еве ги и овде, под посебен поднаслов – како што бара секој истражувачки извештај, но сосем згуснато и сублимирано:

Метод: Студија на случај, длабинска анализа на начинот на известување за еден настан - „*Инцидентот во Собранието на Република Македонија*“, со описни и со објаснувачки елементи, базирана врз мешавина од квантитативни и квалитативни податоци.

Примерок: Прилозите, директно или индиректно поврзани со избраниот случај, емитувани во изданијата на централните дневно - информативни емисии на МТВ1, ТВ А1 и ТВ Сител во периодот од 2 до 19 јули. Тоа подразбра 1 час 16 минути и 31 секунда аудио-визуелен материјал од Централниот ТВ Дневник на МТВ1 во 19:30; 1 час 45 минути и 8 секунди од Дневникот во 19 часот на А1; и 1 час 19 минути и 53 секунди од Дневникот во 18 часот на ТВ Сител.

Инструменти: Компјутерска база на податоци (за квантитативните податоци) и специјално дизајниран прашалник (за квалитативните и дел од квантитативните показатели).

Истражувачко прашање: *Постои ли политички плурализам во централните информативни емисии на МТВ1, ТВ А1 и ТВ Сител?* Истражувачки избор е патот до одговорот на прашањето да води преку повеќестрана анализа на начинот на известување во централните информативни емисии, особено од аспект на медиумското вообличување на прилозите и третманот и ставот на медиумот кон субјектите во нив.

4. РЕЗУЛТАТИ: УВИД ВО ОСНОВНИТЕ АСПЕКТИ НА АНАЛИТИЧКАТА ПРОЕКЦИЈА

Централен ТВ Дневник на МТВ1 - од 19 часот и 30 минути

Датата - 2 јули, воведна е за „**Инцидентот во Собранието**“, како ударна вест и во генералната најава и во првиот прилог во централниот телевизиски дневник од 19 часот и 30 минути. И токму цитатите - и од генералната најава и од првиот прилог, се доволно илустративни за – **политичката стереотипија** – која ќе се покаже како главно обележје што ќе ја следи информативната апатија на централниот дневник на МТВ1, во однос на овој акутно актуелен општествено-политички настан во период од безмалку три недели:

Генерална најава (цитат):

- *Несекојдневен инцидент во Македонскиот парламент - Пратеници на СДСМ во конфликт со полициското обезбедување на Собранието.*

Најава на првиот прилог (цитат):

- *Несекојдневен инцидент во Собранието на Република Македонија. По завршување на седницата на која што се дебатираше по предлог законот за стечајните работници, пратеници на СДСМ со туркање, притискање и влечење нападнале полициски службеник од Собранието.*

Сугестибилноста на цитираните најави за тоа кој е виновникот за Инцидентот, и тоа дадени како да се - новинарски став, потсилена е со снимка од безбедносните камери во Законодавниот дом, при што, на издвоен стоп-

кадар, маркирани со два индикатора - бели кругови и бели стрелки - во крупен план се покажани Владо Бучковски и Цветанка Иванова, пратеници на СДСМ, фатени во костец со полицаец (?) во цивилна облека. Потоа, без воопшто да го упати гледачот во - мотивите за Инцидентот, веќе водилката на новинарската вест (*кој?, каде?, кога?, зошто, како?*) всушност е заменета со цитат од Гордана Јанкуловска, министерката за внатрешни работи, земена за - „официјален извор“, односно - институција со општествен авторитет, кој - „веродостојно опишува“ што се случило во Собранието. Новинарот, значи, го започнува својот извештај со прекажан став на Министерката, и вели (цитат):

- *Во синоќешниот инцидент, според Министерката за внатрешни работи, Гордана Јанкуловска, дел од пратениците од СДСМ, вербално, со погрдни зборови пред Собранието нападнале полициски службеник. Припадникот на МВР вршел дефанзивно-техничко-електронско обезбедување, зашто постоела опасност од нарушување на јавниот ред и мир. Полицаецот направил снимки од педесеттина секунди по што бил турнат насилно во Собраниската зграда. Дел од пратениците на СДСМ му се обратиле со зборовите, цитирам – ‘Кој си ти да не снимаш?’ – Јанкуловска децидна: Во Собранието немало припадници на Алфите, туку само овластени полициски службеници.*

а потоа, веднаш, во новинарскиот извештај е инсертиран аудио-визуелен цитат од Министерката:

- *Од она што можеме да го видиме, евидентно е дека полициски службеник, распореден на обезбедување на објектот на Собранието, бил попречен во извршување на своите редовни работни задачи, при што била загрозена неговата лична безбедност и бил оневозможен да ја заврши работната задача која му била доверена.*

Дури по сето ова, телото на веста ги сопоставува само верзиите за настанот, но не и – околностите (актуелниот општествен амбиент, контекстот) за настанот. Во формално „плуралниот“ пристап на новинарскиот прилог за иницијалната „нервозна“ фаза од Инцидентот, покрај министерката Јанкуловска, можат само уште да се набројат цитираните политичари прашани за став (*да се набројат* - оти нема какво било друга, продлабочувачка

новинарска разработка): Трајко Вељаноски (**Претседател на Собранието**), Силвана Бонева (**ВМРО ДПМНЕ**), Јани Макрадули (**СДСМ**); Горан Мисовски (**НСДП**), Амди Бајрам (**Сојуз на Ромите**), Лилјана Поповска (**ДОМ**), и прекажан став од **Полицискиот синдикат**. Оттаму, новинарскиот извештај е обемен по квантитет, ако се земе предвид бројот на вклучените политички верзии за настанот, меѓутоа, настанот тука почнува и тука завршува, односно – воопшто нема третман на централна општествено-политичка тема околу која би гравитирале други, консеквентни новинарски дообработки на неговата акутна актуелност.

Всушност, за натамошните новинарски прилози од серијата за **„Инцидентот во Собранието“** токму прикажаниот склоп на водилката од првиот прилог (= прекажан цитат и цитат од Министерката за внатрешни работи – т.е. – „официјалниот извор на информации“) ќе се покаже како – информативен образец по кој ќе функционира известувањето во првата недела од централниот дневник на МТВ 1.

Имено, веќе наредниот ден - **3 јули**, и генералната најава и ударната вест повторно се воведени преку соопштение од МВР, и повторно преку изјава на министерката Јанкуловска (цитати):

Генерална најава:

- И по денешното прегледување на доказните материјали, јасно е кој напаѓал, кој бил агресивен и кој ги попречувал полициските службеници во Македонскиот парламентар;

Најава на првиот прилог:

- Пратениците на СДСМ се иницијатори на завчерашниот инцидент во Собранието. Од избистрените фотографии што ги објави МВР јасно се гледа како дел од опозицијата физички се пресметува со полициското обезбедување. Министерката Јанкуловска со детален извештај до собранискиот спикер. Дали и како ќе бидат санкционирани пратениците ќе решава Собранието“.

Фразата – „доказни материјали“, во овој ударен прилог во централниот дневник, земена е како синоним за фразата – „избистрени фотографии“, а згора на тоа, за авторитет на изворот на информациите (= т.е. за „доказните

материјали“) непосредно е посочено – Министерството за внатрешни работи. Несомнено, во мноштво општествени случувања - Министерството за внатрешни работи навистина е – „официјален извор за новинарски информации“, но, од професионална новинарска гледна точка која пледира на – објективност, несфатлив е приодот на – безрезервна доверба во „доказни материјали од официјален извор на информации,“ и тоа, во случајов, за настан околу чии околности не се начисто ниту непосредно спротивставените актери, оти, како што ќе покаже еволуцијата на „**Инцидентот во Собранието**“, токму ним ќе им бидат неопходни цели три недели дури и само формално да се спогодат како да се расветли целиот случај со мошне широка општествена магнитуда? Сепак, за чудо без показ на каква било професионална двојба - новинарот тврди (цитат):

- Министерката за внатрешни работи Гордана Јанкуловска објави експлицитни снимки од кои јасно се гледа како экс-премиерот Владо Бучковски и неговите политички истомисленици – Цветанка Илиева, Горан Мисовски и Јани Макрадули се туркаат и се влечат со полициското обезбедување. Од деталниот преглед на видео записот недвосмислено се гледа како пратениците од СДСМ го предизвикуваат завчерашниот неред.

Уште еднаш: Несомнено е легитимно новинарот да пренесе став на официјален извор на информации. Но, нелегитимно е, веднаш потоа - сразмерно во однос на нивоата на претставителност – да не пренесе став на другата непосредно засегната страна. Тоа е елементарно новинарско правило. Меѓутоа, тука, во овој прилог претставен со правна тежина на – *прикажување доказен материјал за Инцидентот* -, информативната конфузија е потсилена и со тоа што како - „избистрени фотографии“, односно - „доказни материјали од официјален извор на информации“, напоредно со вербалниот дел на новинарскиот извештај, посочени се – снимки од безбедносните камери во Собранието, плус - нивни раскадриран приказ низ стоп-кадри. Што се однесува, пак, на несразмерноста во прикажувањето спротивставени ставови, во овој прилог таа е евидентна на повеќе нивоа: На изјавите на Министерката за внатрешни работи, на изјавата на Александар Бичиклиски, портпарол на ВМРО ДПМНЕ, на изјавата на Сашо Стефановски, означен како „член на ВМРО ДПМНЕ“, и на изјавата на Бошко Стојковски, означен како претставник на – „Коалиција на невладини организации за општествена толеранција и

демократија“, сопоставена им е изјава на Андреј Петров, генералниот секретар на СДСМ, со вкупно времетраење од 10 секунди, и тоа во прилог/извештај кој трае цели - 3 минути и 35 секунди.

Но, згора на сè, врвот на известувачката конфузија е - изјавата на (цитираме): „полицаецот кој настрада“, што е (или поточно - требаше да биде!) своевиден ексклузивитет. Имено, новинарот најавува изјава од „полицаецот кој настрада“, што значи – лична исповед, а од снимката (со техничка модулација на гласот и со ракурс од тил, заради службена, полициска дискреција), го слушаме следново (цитат):

*- **Колегата, полицискиот службеник** беше нападнат од страна на група пратеници. Беше нападнат физички, вербално и беше спречен во извршувањето на своите службени задачи. Некако успеа да се извлече од таа ситуација, а од наша страна немаше потреба од никаква интервенција, значи никако не беа спречени пратениците да се движат низ Собранието, ниту имаше употреба на никаква присилба, сила.*

Згора на сиот овој галиматијас, паралелно со цитираната (анонимна) исповед во крупен телевизиски план се прикажува и зумиран стоп-кадар каде јасно се гледа лицето на анонимниот нападнат полицаец (!?), така што, не само што е сосем нелогично, дури и апсурдно е да се инсистира на некаква дискреција (модулација на глас, ракурс од тил)? Оттаму, целиот новинарски информативен вовед во „**Инцидентот во Собранието**“ прилега на – гротеска – типичен пример - како не треба да се известува.

На **4 јули**, „**Инцидентот во Собранието**“ е претставен како трет настан во генералната најава, а информативната редакција му ја потенцира важноста со тоа што го реализира како прилог со кој се отвора централната информативна емисија: Прилогот се однесува на барањето на опозицијата за формирање анкетна комисија за разрешување на Инцидентот. Но токму тука се случува – информативна деволуција: Пасус погоре, прикажавме по кој начин е информативната редакција на МТВ1 – убедена, дека - „*недвосмислено, пратеници на СДСМ*“ се причинители на Инцидентот, така што сега, на **4 јули**, најавената презентација на политичка иницијатива од опозицијата, звучи како – *автодемант*:

- *МВР почна да го расчистува Инцидентот (?!) пред и во Собранието. Се документира пријавата против пратениците кои го попречија полицискиот службеник при вршењето на должноста. Доказниот материјал е доставен до Претседателот на Собранието Трајко Вељаноски, со пропратно писмо. Со него го информираат дека МВР целосно го расчисти и го документираше инцидентот.*

Освен, благо речено – конфузијата - загатната веќе во најавата, повторно поради прекажување официјален став на МВР, со елементарно неконсеквентна употреба на глаголските видови идно и минато време, и тоа во еден и ист пасус: **ПРВО** - *МВР почна да го расчистува Инцидентот – пријавата се документира – наспроти – ВТОРО* - *МВР целосно го расчисти и го документираше Инцидентот*, гледачот веќе тешко препознава што е став на МТВ1, а што е став на МВР, а згора на тоа, во истиов прилог е инсертиран и телоп, веројатно (?) од т.н. – „пропратно писмо“ до Трајко Вељаноски, претседателот на Собранието:

- *Со нападот, влечењето, туркањето и попречувањето на службеното лице во извршувањето на неговите задачи, безме сведоци на срамен вандализам од страна на неколкумина, кој доколку остане несанкциониран ќе го загрози угледот на Законодавниот дом. (...) Во моментот е најважно првин да се справиме со последиците и да им се докаже на насилниците дека таквото однесување е срамно, непримерно и неприфатливо дури и на улица. Ако поминат неказнето, реален е стравот да продолжат со насилничко однесување. Реална е и опасноста повторно со раце да ја делат сопствената „правда“ и „демократија“ во Законодавниот дом, кога некогаш нема да го препознаат или нема да биде по нивни вкус.*

Без професионалната новинарска потреба да се трага по мотивот, потрага од која всушност и се состои – истражувачкото новинарство, натамошната, секојдневна низа вести во врска со „**Инцидентот во Собранието**“ ќе отсликува класично трансмисионо новинарство кое не успева да излезе од рамките на – хроничната политичка стереотипија на двете водечки, антагонизирани политички сили: владејачката партија ВМРО ДПМНЕ,

и опозицискиот лидер – СДСМ. Прилозите бесцелно (ќе) се вртат во кругот на меѓупартиските обвинувања, без да се забележи каков било прогрес кон јавно воспоставување мрежа поттеми врзани за **„Инцидентот во Собранието“**. Всушност, периодот на првата недела од известувањето за Инцидентот - од **3 јули до 9 јули**, целосно може да се студира како типичен, најочебиен пример за – политичка стереотипија, потполно порекнување на принципите посочени во член 122 од Законот за радиодифузната дејност врз чии основи треба да функционира информативната логика на Јавниот сервис:

- МРТ е должна при создавањето и емитувањето на програмите да ги почитува професионалните принципи и на различните интереси во општеството да им обезбеди рамноправен пристап, да се залага за слободата и плурализмот на изразување на јавното мислење (...).

Имено, акутната актуелност на **„Инцидентот во Собранието“** како отворено поле за плурална политичка дебата не само на парламентарните партии, во централниот дневник на МТВ1 е сведено на - курирска размена реваншистички обвинувања меѓу ВМРО ДПМНЕ и СДСМ: За актуелниот настан се известува без трага од новинарско промислување, односно – исклучиво преку класични облици на вести и на извештаи, или, во најлош случај – преку буквално (ре)цитирање ставови на едната или на другата политичка опција. Доколку гледачот се вклучува во континуитетот на **„Инцидентот во Собранието“** веќе само по три дена од неговата иницијална фаза, тогаш тешко ќе може да сфати за што всушност станува збор, затоа што пренесените ставови веќе воопшто не ја третираат пертинентната низа на Инцидентот, а како што посочивме, тоа не може ни да се спроведе затоа што нема(ше) каков било обид ниту да се препознае ниту, пак, оттаму, да се реконструира - мотивот за Инцидентот.

Можеби не е новинарска тенденција, туку е можеби стратегиска грешка во комуникацискиот пристап на СДСМ доколку во односите со јавноста партијата решила да комуницира исклучиво преку писмено соопштение, што е само по себе некавалитетен, претерано формализиран и деперсонализиран пристап. Но, сепак, симптоматично е дека ставовите на СДСМ по повод **„Инцидентот во Собранието“** во централниот дневник на МТВ1 мошне често се прикажувани и прекажувани како – *писмени соопштениеја*, така што, и

ова, исклучително важно прашање за медиумскиот плуралитет – приодот кон јавната репрезентација различни политички перспективи, тука нужно останува отворена комуникациска дилема? Евиденцијата, пак, во оваа смисла – за квантитативната и за квалитативната разлика во начинот на кој МТВ1 во централниот ТВ Дневник ги прикажува ставовите на ВМРО ДПМНЕ и на СДСМ, отсликана е преку следниов табеларен преглед:

**Табела 1: Аудио-визуелни цитати/директно обраќање
(ТВ Дневник 19:30 ч. МТВ1)**

02 – 19. 07.2010 год.

ВМРО ДПМНЕ	6 мин. 39 сек.
СДСМ	3 мин. 59 сек.
Гордана Јанкуловска, Министерка за внатрешни работи	1 мин. 58 сек.
Трајко Вељаноски, Претседател на Собранието на РМ	2 мин. 47 сек.
Михајло Маневски, Министер за правда	1 мин. 8 сек.
Никола Груевски, Претседател на Владата на РМ	1 мин. 24 сек.
Ѓорѓи Иванов, Претседател на РМ	26 сек.
ДУИ	11 сек.
НСДП	18 сек.
ДОМ	17 сек.
ЛДП	24 сек.
Сојуз на Ромите	10 сек.
Ерван Фуере, Евроамбасадор во РМ	20 сек.
ВКУПНО	20 мин. 01 сек.

Указателен е, во оваа насока, иако не и единствен, прилогот од **6 јули**, најавен сосема рутински – „плурално“ - како: „*Реакции на политичките партии за инцидентот во Собранието*“. Меѓутоа, прилогот е реализиран исклучиво – „*сингуларно*“. Прилогот е еден од првите пет ударни во ТВ Дневникот, трае: од 19:48:22 до 19:49:43, или – 1 минута 21 сек., а од тоа цели - 1 минута и 16 секунди, дури и преку аудио-визуелни цитати ги презентира ставовите на ВМРО ДПМНЕ, додека за „реакцијата“ на СДСМ е оставено време од - пет секунди, и тоа буквално преку ова новинарско резиме (цитат):

- *Опозицискиот СДСМ и натаму со обвинувања и старите позиции за Инцидентот во и пред Собранието.*

Повторно, ако ја изземеме аграматикалноста на фактичкиот новинарски говор (што е, пак, посебна законска обврска и одговорност на професионалните новинари од Јавниот сервис), и ако се фокусираме само на нивото на информацијата, тогаш – баналните фрази - „*обвинувања*“ и „*стари позиции*“ не значат - буквално ништо, освен што веќе само рефлексно се нотираат во празнословието на секојдневната македонска политичка стереотипија.

Рековме, веќе од стартниот, прв прилог за „**Инцидентот во Собранието**“, во визуелниот дел прикажан е стоп-кадар со зголемени ликови на Владо Бучковски и на Цветанка Иванова, (пратеници од СДСМ), обележани и со индикатори дека токму тие се фатиле во костец со „*полицаец во цивилка*“. Со други зборови – „виновникот“ е покажан, фиксиран, препознаен - обелоденет од анонимноста. Меѓутоа, без нужната етичка дистанца во потрагата по мотивот за оваа „снимена ситуација“, која веднаш ќе биде негативно вреднувана и како – *скандал*, и како – *вандализам*, всушност, како што ќе покаже парламентарната еволуција на Инцидентот, информирањето неминовно застранува во – предрасуда. Впрочем, најдобар показател за овој информативен преврат е токму постојаната варијација на фразите со кои се означува – „виновникот“ за Инцидентот:

- **на 2 јули:** „*пратеници на СДСМ*“, „*дел од пратениците од СДСМ*“;
- **на 3 јули:** „*екс-премиерот Владо Бучковски и неговите политички истомисленници – Цветанка Иванова, Горан Мисовски и Јани Макрадули*“;
- **на 4 јули:** „*пратениците кои го попречија полицискиот службеник*“;

Згора на ова, уште еднаш - ако се има предвид дека варијацијата на овие фрази во дневникот на МТВ1 постојано е проследена со снимките од безбедносните камери во Собранието и со стоп-кадарот на кој се прикажани - Владо Бучковски и Цветанка Иванова (пратеници од СДСМ), тогаш, всушност, гледачот самиот секојдневно сведочи своевидна – „информациска криенка миженка“.

Меѓутоа, дури и со секој поединечен случај на секоја од наведените фрази, со кои, наводно – „со лик и со дело“ – се прикажува кој бил/кој е – насилникот, всушност, повторно - *ништо не се докажува*. Затоа што во секоја од тие фрази фали општествено-политичкиот фон во кој е скриен мотивот за

Инцидентот, а имено: Социјалниот протест на - „УНИТ - Здружението на стечајни работници и технолошки вишок“ од Куманово, одржан на 1 јули пред зградата на Собранието, за време на парламентарната расправа за Предлог - законот за решавање на нивниот општествен статус. Откривањето на мотивот, тоа е основната – професионалната, истражувачка задача на – новинарот. Оти, од другата страна, замената на новинарското истражување со исклучиво цитирање „официјални“ извори на информирање, ја изобличува и ја обезличува информативната перспектива, и ја сведува на статична (стереотипна) ознака: *праведно/неправедно*, без да (си) го постави клучното прашање: Според кого?, според кое мерило? Ако новинарот не чувствува нужна потреба да го бара мотивот (а, всушност, можно е мотивот и никогаш да не биде утврден, но новинарскиот професионализам налага дека – мотивот мора сè одново да се бара, да се преиспитува), тоа секако ќе се покаже како погубно за – критичката свест, темелната одлика токму на истражувачкото новинарство. Оти, од другата страна стојат закостенетите позиции на - политичката стереотипија, статичното празнословие, фразерството и на новинарската и на политичката реторика, стереотипија која сите изјави ги сведува на - баналности, на – самодоволни, взаемни (партиски и приватни) обвинувања, без каква било конструктивност за смислата на политичката одговорност, за политичката култура и за примарната политичка ефективна – обмислување и реализација закони. Со други зборови, стереотипијата е зол затворен информативен круг: Да не се трага новинарски по мотивот за едно политичко насилство, тоа значи новинарски самодоволно, без каква било љубопитност да се зјапа во парадоксална претстава (= фотографија, снимка) зададена како – *доказен материјал за насилството без мотив*. А, по дефиниција, токму насилство без мотив е – вандализам, самодоволно насилство.

Наместо да се следи еволуциската патека на новинарската истражувачка логика: *мотив – експликација – вреднување – заклучок*, во централниот дневник на МТВ1 се соочуваме со – информативна деволуција: информациите талкаат низ лавиринтот општествени институции, нужно се враќаат кон сопственото информативно јадро, но токму затоа што избегнуваат да се соочат со него, тие, конечно, се покажуваат како – автодемант, самите себеси се укинуваат во точка на апсурд.

Од 2 јули до 19 јули 2010 година, во централниот дневник на МТВ1 и егзактната класификација на жанровите со кои новинарски е покриван **„Инцидентот во Собранието“** покажува дека од вкупното време – 1 час 16

минути и 31 секунда, користен е речиси исклучиво елементарниот информативен приод: *извештајот*, како (фактографска) граѓа за новинарската аналитика: *коментар, дебата, интервју*, која, пак, ако се из земе интервјуто со Трајко Вељаноски, претседателот на Собранието, речиси и воопшто не е земена предвид како можна, а во случајов и – нужна, новинарска постапка:

**Табела 2: Структура на информациите по новинарски жанрови
(ТВ Дневник 19:30 ч. МТВ1)**

02 – 19. 07.2010 год.

Новинарски жанр	траење
Вест	00:04:40
Извештај	00:52:22
Изјава	00:01:22
Интервју	00:12:42
Коментар	00:00:24
Соопштение	00:05.01
Вкупно	1 ч. 16 мин. 31 сек.

Оттаму, и во општествениот институт – Централен ТВ Дневник на МТВ1 (и тоа токму со таа габаритност – „институт“, оти произлегува како производ на законски зададената парадигма за Јавниот сервис – новинарската објективност да му биде - врвен приоритет), не постои информативно темпо усогласено со општествениот пулс на „*Инцидентот во Собранието*“. Во оваа смисла, повторно, очебиен е недостатокот во - прогностичкиот аспект на информирањето: од што?, и - кон што? ќе (би) се развива(л) овој акутно актуелен општествен проблем. Илустративен е примерот од **3 јули**, кога централниот дневник на МТВ1 вклучува и интервју со Михајло Маневски, министерот за правда, очекувано да биде релевантно за промислувањето на Инцидентот. Меѓутоа, првото новинарско прашање (цитат):

- Министре, дали се пратениците над законот, има ли санкции против пратеник кој што спречува службено лице во извршувањето на службената должност?

на кое министерот Маневски одговори (цитат):

- Мислам дека никој не е над законот. Го осудувам секое насилство особено и посебно насилство сторено во највисокиот Законодавен дом. Значи, практично никој нема право ниту може да биде иземен од било каква одговорност тогаш кога употребува закана, или кога употребува физичка сила да спречи службено лице во вршење на службената должност. Ова се случува веќе неколку пати, така што практично мислам дека одредени однесувања на поединци стануваат составен дел на нивното однесување кое што е спротивно на законите, спротивно на моралот и спротивно на етиката на морал и етика која што треба да го краси еден Законодавен дом и тие што треба тоа да го чуваат, практично се доведуваат во оваа ситуација да употребуваат и закани и вербални, но и физичко насилство врз службени лица кои ги спречиле да ја вршат службената должност. Никој не е надвор од законот и мислам дека секој треба да одговара за тоа што го сторил.

ќе излезе дека е и последно: Сосем формално, интервјуто потоа се свртува кон сосем други теми.

На **11 јули**, гостин во централниот дневник на МТВ1 ќе биде Трајко Вељаноски, претседателот на Собранието на Република Македонија, и тоа принудно: Првиот парламентарец ќе почувствува потреба да ѝ се извини на македонската јавност за нова - скандалозна собраниска седница – , која самиот ќе ја нарече: „*Издувен балон за лични фрустрации*“. Всушност, ова интервју и информативната редакција на МТВ1 повторно ќе го искористи како - обид, но, за жал, – ништо повеќе од само обид, да се осветли каков-таков - прогностички аспект на најактуелната општествена тема непосредно произлезена од „**Инцидентот во Собранието**“: Кон што се движи политичкиот дијалог во Република Македонија? Една од политичките поенти, поради која и го бележиме ова интервју како релевантно во оваа студија, за Вељаноски е - итно усвојување деловник за работа на Собранието, и формирање анкетна комисија за расветлување на Собранискиот инцидент. Од оваа дата – 11 јули, токму – обидите да се формира анкетна комисија ќе бидат фокус на новинарското известување за **Инцидентот во Собранието**, но сето тоа се изведува како рутинска пракса – единечни, и сосем еднообразни вести и извештаи на кои дури и снимките се преповторуваат. Таквата безлична практика продолжува сè до **16 јули**, (вклучително, консеквентно и на - **17 јули** и **18 јули**), кога нивото на

настанот е префрлено во домен на евро-атлантските интеграции на Македонија, и на персонален ривалитет меѓу политичките лидери на власта и на опозицијата. И тука, повторно, се соочуваме со деволуција во информативниот пристап: Ако се има предвид дека е (од 11 до 15 јули) информативниот фокус тековно насочен кон политичкиот договор (главно: ВМРО ДПМНЕ/СДСМ) околу составот на Анкетната комисија, тогаш, сосем е нелогично (од 16 јули) во прв план на ТВ Дневникот да избијат предрасудите и стереотипите во македонскиот политички дијалог, а да не бидат проследени со обмислувачки новинарски коментар:

– Никола Груевски, Премиер на Република Македонија

16 јули (цитат):

- Се надевам дека СДСМ ќе најде сили да го прифати она што во неколку наврати ВМРО ДПМНЕ им го нудеше за да се излезе од оваа ситуација која што тие ја наметнаа напаѓајќи човек во Собранието, само затоа што не знаеле дека е службено лице, и верувајќи дека ако некој не е службено лице можат да го нападат, да го искршат од мавање затоа што не е службено лице, но ете, тоа е тоа, тоа е стил на работење, очигледно. Јас се надевам дека тие ќе најдат сили да ја надминат ситуацијата. ВМРО ДПМНЕ секој ден им нуди по некои опции за излегување од ситуацијата.

17 јули (цитати):

- Ги повикувам (= СДСМ) да седнат заедно со нашите пратеници кои имаат огромна волја да се разреши овој проблем, да го разрешат и едното и другото затоа што ќе носат сериозна одговорност за штетите што можат да настанат по европската иднина на Македонија.

Бранко Црвенковски, претседател на СДСМ:

- Која е логиката да се формира анкетна комисија која треба сè да истражи и да утврди која е одговорноста, кој дозволил припадници на

МВР неовластено да бидат во зградата на Собранието, значи според Законот за Собранието членот 43, единствено Претседателот на Собранието може да ги покани да присуствуваат, да бидат присутни во зградата. Тоа не се случи.

18 јули (цитат):

Ерван Фуере, амбасадор на ЕУ во Република Македонија:

- Меѓусебните обвинувања меѓу партиите продолжуваат и натаму, продолжуваат и навредите, а ова секако не е она што го очекуваат граѓаните на Македонија. Многупати сме рекле дека штом ваквите нешта се случуваат, тогаш единствен начин да се надминат е - дијалогот.

Ниту како најдалечно ехо, ниту барем како патемна рефлексивна на овие изјави, чија функција е да детерминираат авторитетен политички став, буквално никаде не се појавува ниту еден единствен новинарски прилог што ќе го постави самонаметливото, очебијно прашање: По која (новинарска) логика е можно во прв медиумски план да избие исклучивоста на изјавите на лидерските авторитети на ВМРО ДПМНЕ и на СДСМ, со кои, всушност, јавно и директно се дерогира формирањето собраниската Анкетна комисија, односно - легална политичка процедура околу која се потрошени цели две недели жестока политичка пресметка, и тоа само за да се артикулира дијалог во Законодавниот дом? Оти, ако со вака поставен прв медиумски план го прикрива одговорот на ова клучно прашање (во случајов – отворен парадокс на процедурално политичко самонегирање), тогаш, всушност, новинарската перцепција сè одново се разоткрива самата себеси како – трансмисиска траса на јавните информации само во една, монолошки монополизирана насока: од политичките хиерарии кон општеството, но никако не и обратно. Тоа е, самото по себе, и на ниво на политички живот и на ниво на новинарска стварност за него – суштинска спротивност на претпоставениот идеал за некаков - „политички плурализам“.

Конечно, но можеби сосем несвесно (буквално по информативна инерција, ако се земе предвид сè што беше (при)кажано во анализираниот

период), **на 19 јули**, кога е договорен и персоналниот состав на Анкетната комисија, во „плуралната“ визура на централниот дневник на МТВ1, влезе изјава на Андреј Жерновски, од ЛДП, која може да се чита и како завршен коментар за севкупната информативна апатија околу **„Инцидентот во Собранието“**:

- Дваесет дена во Република Македонија не се разговара за тешката економска состојба, не се разговара за сиромаштијата, не се разговара за евро-атлантските интеграции на нашава држава.

* * *

Централен ТВ Дневник на А1 – од 19 часот

Во случајот на централниот дневник на ТВ А1 од 19 часот, опсервацијата за – дополнителна политичка мотивација во вонредни услови на парламентарна полемика, покажа:

- **1) Во делот на новинарскиот ангажман:** интензивна, континуирана низа разнородни новинарски прилози за „**Инцидентот во Собранието**“;

- **2) Во делот на политичкиот ангажман (темата, граѓата на новинарските прилози):** поларизирани, две жестоко сопернички верзии за настанот, изразени со реторика чиј мошне приземен, црно-бел контраст, само го фиксира неконструктивниот политички анимозитет, екстремната недоверба меѓу – институциите на извршната власт и опозициската критика и практика.

Ова се потврдува и со поделбата на телевизиската минутажа:

**Табела 3: Аудио-визуелни цитати/директното обраќање
(ТВ Дневник од 19 ч. А1)**

02 – 19. 07.2010 год.

СДСМ	10 мин. 10 сек.
ВМРО ДПМНЕ	8 мин. 39 сек
НСДП	38 сек.
ДУИ	20 сек.
ЛДП	20 сек.
ЛП	11 мин. 48 сек. (= интервју со Стојан Андов во ТВ Дневник од 19 часот)
Гордана Јанкуловска, Министерка за внатрешни работи	1 мин. 22 сек. Прилози; 8 мин. 43 сек. (= интервју во ТВ Дневник од 19 часот)
Трајко Вељаноски, Претседател на Собранието на Република Македонија	1 мин. 48 сек.
Амди Бајрам – Сојуз на Ромите	19 сек.
Никола Груевски, Претседател на Владата на	8 сек.

Фактот дека во тековните, секојдневни новинарски прилози за **„Инцидентот во Собранието“**; официјалните државни инстанци беа фрлени во длабока сенка на новинарскиот биполарен партиски поглед врз Инцидентот, треба да се воочи преку ситните минути отстапени за - Трајко Вељаноски, претседателот на Собранието на Република Македонија –1 минута и 48 секунди (за речиси три недели јавен третман на *Инцидентот* во вестите), и за - Гордана Јанкуловска, министерката за внатрешни работи, која, (ако не се земе предвид разговорот со неа, направен на 8 јули во централниот дневник од 19 часот, како вовед во интервјуто водено на истиот датум во *Студио 2* на ТВ А2), застапена со - 1 минута и 22 секунди аудио-визуелни цитати. Но, и во едниот и во другиот случај, мошне важно е да се воочи и дека извлечените цитати - суштински парираат на прикажаниот информативен контекст.

Информативната редакција на ТВ А1 се држи до последователното, хронолошки рамномерно темпо во презентацијата комплементарни информации, при што се следи еволутивна логика за медиумско расветлување на **„Инцидентот во Собранието на Република Македонија“**. Со други зборови, во централниот информативен дневник на ТВ А1 од 19 часот – најнапред, бележиме обид да се детектира мотивот за инцидентот, а дури потоа, постапно, низ опитноста на различни и многустрани соочувања со засегнатите страни, се добива цврста основа за настанот соодветно да се вреднува – и стриктно политички, и општествено.

Детекцијата на клучниот мотив за **„Инцидентот во Собранието на Република Македонија“** се покажува како пресудна, што значи – формативна за објективноста на професионалниот пристап кон севкупната информативна низа проследена во безмалку тринеделниот период.

Исклучително важен е фактот дека во овој - критичен период од работата на Собранието, информативната редакција на ТВ А1 за известувач поставува новинар со неколкудецениско професионално искуство и тоа токму за известување од политички теми (згора на тоа, мора да се подвлече дека е ова искуство главно плод созреан во информативната редакција на МТВ1!): Од една страна - темелно запознаен и со континуитетот на политичкиот развој на различни политички субјекти, од друга страна - функционално елоквиентен при изборот соодветен жанр за соодветен тајминг на настанот.

Оттаму, во нужна аналитичка ретроспектива, новинарската детекција на мотивот за ескалација на Инцидентот нè враќа на – 1 јули, поточно во централното издание на ТВ Дневникот од 19 часот. Тогаш за прв пат е емитуван прилог – од 19:09:03 до 19:11:40 – што значи – емитуван во едно од ударните места на информативниот блок домашни настани, а под наслов/телоп: *„Стечајците разочарани од собраниската дискусија за решавање на нивното прашање“*. Како ударна информација во вестите, воведен е со следнава најава:

Стечајците кои денеска имаа можност да ја следат собраниската расправа за Предлог - законот за решавање на нивниот статус, се разочарани од дискусијата. Ги повикаа сите пратеници да ја остават политиката, и да го решат нивниот проблем. Доколку не се изгласа законот, се заканија дека ќе ги соберат сите сметки во вреќа и дека ќе ги однесат кај пратениците дома.

Имено, од множеството содејствителни општествени случувања, мотивацијата за конфликтот во Законодавниот дом посочува непосредно кон социјалните протести на - „УНИТ - Здружението на стечајни работници и технолошки вишок“ од Куманово. По проценките на СДСМ, опозицискиот лидер во дебатите на законодавната власт, за да се реши проблемот со стечајните работници потребни се 12 милиони евра, артикулирани преку предлог-закон кој треба да ги опфати лицата што останале без работа поради приватизација на претпријатијата со општествена сопственост. Собраниската расправа од 1 јули 2010 година, непосредно ја следат и тројца претставници од УНИТ, со одобрение од Трајко Вељаноски, претседателот на Собранието, а повторно - по барање на СДСМ.

Првите новинарски прилози во Дневникот на ТВ А1 ја резимираат посочената собраниска расправа во – класичен новинарски извештај, без какви било коментаторски дополнувања или сугестии. Извештајот е илустриран со напоредна монтажа снимки/цитати од собраниската говорница, кои не излегуваат од рамките на секојдневниот, стандарден приказ на политичкото соперништво помеѓу владејачката партија - ВМРО ДПМНЕ, и лидерот на опозицијата – СДСМ. Комуниколошки, овој навидум банален податок, всушност станува мошне важен, затоа што иницијалната фаза – и тоа токму во смисла на фразата: *„иницијална каписла“* - од Собранискиот инцидент, новинарски е

третирана со информативна рамнотеженост на речити, релевантни аудио-визуелни цитати, без импликации на новинарски субјективен став.

Но, круцијалниот аргумент со кој експлицитно, нескриено, што тука значи – без каква било политичка конспиративност -, се посочува дека Предлог - законот за стечајните работници претставува непосредна, сосем легитимна општествена дејствителност на опозициската агенда, воведен е (и) преку изјавата на еден од стечајните работници кој, на новинарското прашање: Зошто е побарана поддршка од опозицијата, а не директно од власта, резигнирано вели (цитат):

- Е, па и куче некое кое талка на улица, некој ако му фрли корка леб, оно оди по него, бара милост. И ние како стечајци ќе бараме милост, односно ќе бараме поддршка од опозицијата, а и тие треба, односно опозицијата треба да очекува поддршка од нас.

Индикативно - и поради време-просторниот, и поради тематскиот паралелизам, како потенцијален, а сепак – периферен контекстуализант во анализава, интересно е да се забележи следново: Непосредно пред почетокот на централниот ТВ Дневник од 2 јули, датумот од кој и фактички почнува да се следи континуитетот на Собранискиот инцидент, емитувано е платено политичко рекламирање со означен нарачател - СДСМ, составено од напоредна монтажа снимки на говорници за време на митингот на партијата одржан на 30 јуни 2010 година. (Со иста монтажна постапка, но со различни говорители, вакво политичко рекламирање се емитува и на 1 и на 3 јули.) Еден од прикажаните говорници е и - Лилјана Георгиевска, која токму како предводник на „УНИТ - Здружението на стечајни работници и технолошки вишок“ од Куманово, потоа непосредно ќе ја следи и собраниската седница посветена на Предлог - законот за стечајците. Од нејзиниот говор, во платеното политичко рекламирање издвоен е следниов цитат:

Протестиравме - нè уценуваа, ни претеа. Протестиравме - до дома нè следеа. Протестиравме - нè газеа, нè тепаа. Е нема да може повеќе.

Тој – периферен контекстуализант (всушност - показател на пошироките општествени рамки во кои се одвива настанот), емитуван, рековме - непосредно пред почетокот на централниот ТВ Дневник од 2 јули, ќе се покаже

антиципаторски за парламентарната мешаница во политичкиот план на настанот, која пак, значително ќе го усложни и изделувањето валидни податоци за оформување релевантен информативен ориентир во почетните новинарски прилози за Собранискиот инцидент. Во комуниколошки принцип, иако ваквите показатели не се деривираат непосредно од јадрото на методолошки утврдениот предмет на анализа, тие секако претставуваат консеквентно тематско/феноменолошко дополнување на аналитичката перспектива. По овој критериум, во централниот дневник на ТВ А1, како чинители во општествената валенција на **„Инцидентот во Собранието“**, ја препознавме и ставката именуван застапеност на граѓанскиот сектор:

**Табела 4: Застапеност на граѓанскиот сектор
(ТВ Дневник од 19 ч. А1)**

02 – 19. 07.2010 год.

Протести на стечајни работници	2 мин. 54 сек.
Трибина на Институтот „Димитрие Чуповски“	2 мин. 40 сек.
ВКУПНО	5 мин. 34 сек.

Во иницијалните новинарски прилози на ТВ А1 (од 2 јули) за „Инцидентот во Собранието“, неминовно се случува поклопување/мешање на два основни комуникациски плана:

- Планот на фактографијата: *Кој? Каде? Кога?*
- Планот на детекцијата: *Што? Како?*

Оттаму – искуството на новинарот, и чисто регистраторскиот медиумски приод: вест, вест во низа, извештај - се покажуваат како најсоодветни за проследување на зачетната – „нервозна“ фаза, од Инцидентот. За ова најпечатливо сведочи и цитатот од најавата на прилогот кој во ТВ Дневникот од 2 јули има третман на главен, ударен настан:

- По инцидентот во Собранието, состојбата се комплицира и добива политички размери. Информациите коишто ги даваат власта и опозицијата за тоа што точно се случи синоќа се - различни. Опозицијата обвинува дека тоа е невиден преседан и силување на демократијата, за власта, пак, однесувањето на опозицијата го попречува интегрирањето на земјава во ЕУ и НАТО. Вистината остана заплеткана меѓу прашањата: Зошто вработениот во МВР снимал пратеници, се легитимирал или не, и кој е задолжен за безбедноста во Собранието?

Имено, токму критериумот - **информативен капацитет**, или, описно – опфатот информации кој може да се презентира преку избраниот жанр за согледување на избраниот настан (на пример: *вест, извештај, вест во низа*, како примарни, регистраторски, објективни информативни облици, кои служат како градиво за – *дебата, интервју, и коментар*, како дискурзивни, аналитички новинарски приоди), ни овозможи соодветно да ги групираме и новинарските целини емитувани од 2 до 19 јули, со вкупно времетраење од - **1 час и 45 минути**:

**Табела 5: Структура на информациите по новинарски жанрови
(ТВ Дневник од 19 ч. А1)**

02 – 19.07.2010 год.

Вест	1 мин.
Извештај	53 мин. 14 сек.
Интервју	22 мин. 31 сек.
Дебата	17 мин. 40 сек.
Коментар	10 мин. 43 сек.
ВКУПНО	1 час 45 мин. 8 сек.

Со аналитичкиот критериум - **тематски актуелитет**, ги фокусиравме тековните, суштински општествено-политички аспекти на медиумската претстава за настанот, па тоа ни овозможи класификацијата на податоците распоредени во следнава табела:

**Табела 6: Структура на информациите по области
(ТВ Дневник од 19 ч. А1)**

02 – 19.07.2010 год.

Внатрешна политика	01:35:17
Евроинтеграции	00:06:57
Штрајкови / протести	00:02:54
ВКУПНО	1 час 45 мин. 8 сек.

Релациите меѓу сите овие квантитативни податоци, се покажаа исклучително продуктивни за аргументиран аналитички коментар обединет во студија на случај, особено затоа што ја потенцираат важноста на проценувачките критериуми за:

- релевантност на (сопоставените) соговорници;

- тематска кохезија и синхронизација на применетите новинарски облици: од регистраторски (= чисто информативен) кон авторски (= коментаторски) приод;

Во воведот на анализа, споменавме дека синкретизмот на (новинарскиот прилог) телевизиската слика, неминовно го става аналитичкиот метод пред критичната двојба: Дали *реалитетот на покажаното* (сликата) соодветствува со *вистината на прикажаното* (текстот)? Тоа критично прашање: за веродостојноста и за уверливоста на аудио-визуелната илустрација, всушност, неминовно изнудува и одлучувачки одговор, чија, пак, аргументација, тука во оваа анализа, се организира преку две функционални поткласификации:

1) На ниво на информација, анализираните вести на ТВ А1 се служат со:

- снимка од сигурносните камери во Собранието на Република Македонија;
- регистраторски снимки за ставовите на политичките субјекти;
- аудио-визуелна архива;

2) На ниво на коментар/резимирачка новинарска согледба:

- комбинација на трите вида споменат аудио-визуелен материјал;

Снимката од сигурносните камери во Собранието е парадоксален лајт-мотив речиси на сите новинарски прилози - без исклучок, и функционира како - евокација: Таа снимка е примарниот показател дека се случил инцидент, меѓутоа – ниту еден единствен последователен политички говор во Собранието, воопшто не функционира дури ни како обид снимката да се искористи како - очигледен, непобитен доказ за расветлување на Инцидентот. Оттаму, излегува дека - иако репетитивно посочуваната снимка е своевиден - визуелен рефрен, лајт-мотив на новинарските прилози, токму таа снимка, парадоксално – покажува и сè и ништо. Но, од друга страна, токму сценското, медиумско светло на овој визуелен (телевизиски/новинарски) парадокс е она што (одново, и одново) нè фокусира врз - мистериозно напуштениот клучен, иницијален политички мотив за целиот инцидент: Предлог - законот за

решавање на проблемот со стечајните работници. Просто – ниту еден политичар, дури веќе ни од опозицијата – не дискутира и не дебатира за проблемот на стечајните работници, така што, очекувано, овој проблем потем исчезнува и од прилозите на дневниот новинарски ангажман. Со други зборови, ако воопшто за нешто сведочи – баналната, безгласна, егзактно илустративна снимка од сигурносните камери во Собранието, регистраторска снимка лишена од каков било (субјективен) политички коментар, тогаш таа сведочи дека – тематскиот реалитет на плуралната парламентарна дебата е (се случил; се случува;) – некаде другаде (на друг општествен план), загубен во биполарниот партиски анимозитет меѓу владејачката ВМРО ДПМНЕ и опозицискиот лидер СДСМ. Вметната меѓу купот архивски аудио-визуелни евокации за нетрпеливоста на двете водечки политички опции, снимката од собраниските сигурносни камери се престорува – условен рефлекс, па така, поради загубената политичка целисходност на собраниските дебати, а потем и поради збунетиот медиумски компас, станува сè потешко да се согледа дека новинарските прилози во централниот дневник на ТВ А1 веќе не зборуваат за законодавната артикулација на проблемот со стечајните работници!?

Оттаму, искусната новинарска тактика, одговорност и совест, се обидува да расчисти со неконструктивноста на политичкиот анимозитет и егоизам преку активирање друг новинарски пристап – продлабочување на општествената визура преку непосредно соочување на политичките соперници: дебата и/или интервју. Токму затоа, уште еднаш се покажува нужно тука посебно да ги истакнеме визуелните карактеристики на снимката од сигурносните камери во Собранието – нејзината нема, регистраторска, егзактната илустративност, која, парадоксално – покажува и сè и ништо. Токму преку тие свои карактеристики, таа снимка стои наспроти – снимките од новинарските камери, чија пак основна карактеристика е токму – интенционалноста – потрагата по (субјективно, реторичко) сведоштво, и од страна на политичките субјекти инволвирани во собранискиот инцидент, но и од страна на самите новинари. Така, покрај редовниот, секојдневен материјал снимен за да се потенцира нечиј актуелен политички став (индивидуална изјава, прес-конференција, и сл.), ТВ А1 евокациски ја сопоставува и снимката од сигурносните камери од Собранието, и архивски материјали за политичкото соперништво ВМРО ДПМНЕ/СДСМ.

Ова сопоставување функционира било за потребите на класичен новинарски коментар, било за обликување – политичка сатира, која во емисијата „ТВ А1 – Ексклузив: На рапорт кај Јофе“ (од 14 јули 2010 година) ги користи алузивните можности на т.н. – „тонална монтажа“: За врзно ткиво

помеѓу сите овие три вида снимки зема – типична музичка придружба за циркуско вариете, со што, без зборови постигнува - саркастичен коментар за јавната, актуелна слика на Собранието.

Во оваа смисла, просто огледална објективност на новинарското известување за хаосот на парламентарната расправ(и)ја претставува ударниот прилог од Вестите на 11 јули, чиј телоп реско, телеграфски ја цитира пратеничката инвектива:

- *Смрдена некапена свиња;*
- *Волови едни;*
- *Зевзек;*
- *Телетабиси;*
- *Палјачо,*
- *Лудачо,*
- *Оди лечи се,*

- за на крај прилогот да биде рекапитулиран со иронија на искусен новинар:

- Не, ова не е кавга на чешма сред село, ова се епитетите кои народните избраници си ги разменија на вчерашниот тринаесетчасовен маратон, и си дофрлаа од место кој е небањат, кој кодоши, па си фаќаа врски едни на други за сместување во некои институции. Знаат добро дека здравството ни е на стаклени нозе, па и за тоа треба ургенции.

Овие два илустративни, убедливи показатели за еволуцијата на новинарскиот дистанциран/објективен став во однос на **„Инцидентот во Собранието на Република Македонија“**, укажуваат и на уште еден, исклучително важен податок за уредувачката политика на ТВ А1 и на ТВ А2: Синхронизираните настапи на новинарите од информативната редакција. Атрибут на оваа колегијална постапка е – содејствителноста, на повеќемина искусни новинари: содејствителност на планот на – жанровската селекција: вести и извештаи, како актуелна граѓа за централниот ТВ Дневник на А1 (од 19 часот), а потоа тематско продлабочување преку актуелна дебата или преку интервјуа со репрезентативни соговорници во *Студио 2* на ТВ А2, со редовен термин од 20 часот. Примери за ваквата конструкција на известувањето се: дебатата меѓу д-р Јован Донев (Институт „Евробалкан“) и м-р Владимир Мисев

(Институт за демократија), водена под наслов - „Насилство во или од Собранието...“ емитувана на 5 јули на ТВ А2 (репризирана на 8 јули), и дебатата меѓу пратениците Андреј Петров (СДСМ) и Илија Димовски (ВМРО ДПМНЕ), емитувана на 13 јули (репризирана на 16 јули), вреднувачки епитомизирана со насловот: „Гласот на тишината – Парламентот, дијалог на глуви.“ Во прилог на овој програмски концепт оди и интервјуто со Гордана Јанкуловска, министерката за внатрешни работи, премиерно емитувано на 8 јули (репризно на 10 јули). Тензичната собраниска ситуација со силно ехо врз општествените текови воопшто, бара и авторитетен новинарски одговор/коментар, па оттаму и резигнираниот апел на новинарот Александар Чомовски, за повишена јавна трезвеност дека Законодавниот дом – повторно - излегол од колосекот на суштинските општествени теми. Го наведуваме во целост, оти сосем соодветно го врамува (што всушност значи: му дава сразмерна просторност) на телевизискиот мозаик - **„Инцидент во Собранието на Република Македонија“**.

- Она што минатата недела се случи, а се пренесува и оваа недела како топ-тема, своевидниот конфликт, и физички и вербален во Парламентот меѓу пратеници и обезбедување, не е новина која во македонската политичка плуралистичка сцена досега се нема случено. Во Парламентот, и надвор од него, и околу него постојано вреле конфликти, до степен на вакви физички пресметки. Се разбира, Законодавниот дом е отворен за граѓаните. Пратениците се тие што би требало да ги претставуваат нивните интереси, и на крајот на краиштата, сите заедно да се едуцираме од постапките на политичките елити и на обезбедувањата или на полицијата која секаде во светот помалку или повеќе е невидлива одошто кај нас, каде што сè повеќе манифестира видливост до степен на ароганција. Меѓутоа, факт е дека снимките покажуваат иста таква не помалку видлива ароганција и од избраниците на народот. Дали Парламентот влегува во една нова фаза на меѓусебни политички конфронтации кои го изместуваат и тежиштето на неопходниот дијалог, дали навистина влегуваме во една криза која е на одреден начин исфорсирана од опозицијата која би сакала да ја прикаже во негативно светло македонската Влада и македонската евро-атлантска перспектива?

Како компензација за парламентаризмот на сопоставените гледишта наспроти доминантната биполарна политичка визура (секако, ако не се земат предвид минорните, вкупно - 1 минута и 37 секунди за аудио-визуелни цитати од НСДП, ЛДП, ДУИ и Сојузот на Ромите) во врска со инцидентот чија магнитуда се очекуваше дека ќе го активира Собранието како плурална политичка целина, функционира интервјуто со пратеникот Стојан Андов (водено на 11 јули), чие име, пред сè поради епитетот – „најискусен македонски парламентарец“, се најде прво лифериувано за позицијата – претседател на анкетната комисија која би го расчистувала Собранискиот инцидент. Интервјуто со Андов, всушност, е обид на јавноста да ѝ се презентира трезвена, разумна согледба на вулгарната, недолична атмосфера заглушена од интерперсонални дискредитации. На прашањето од водителката на интервјуто, непосредно во студиото на ТВ А1: *„Во што се претвори Парламентот и каде овие политичари го изгубија достоинството, културата и воспитанието?“*, Андов се обиде да направи место за поширока дискусија околу суштината на парламентарната демократија, воопшто – правата и одговорноста на пратеникот, како институција која ги артикулира идеите и политичките преференции на носителот на суверенитетот - на граѓаните. Андов упатува на нужноста точно да се утврдат инстанците надлежни за полициското обезбедување на Собранието, па, меѓу другото рече (цитат):

*- Ако се донесе одлука да се реши овој инцидент, тогаш тоа се препушта на анкетна комисија, и само таа е во состојба да изведе постапка тие прашања правилно и точно да се одговорат. Инаку, ако оставиме на волјата па и на претседателот на Собранието за јавноста да дава изјава и на тој начин да се решава прашањето, тогаш тој може да даде секакви изјави. Како ќе го проверите? Така што мора да постои постапка низ која тоа се докажува. И затоа мислам оти не е ништо лошо што тој можеби одмолчал. Па тој и сам предлага да се формира анкетна комисија, и ја прифаќа иницијативата и на двете страни, и опозицијата и власта. (...)
Основно е да има консензус. Тие решенија, тие работи: и составот и претседателот на комисијата - се избираат со консензус. Партиите ќе мора да се договорат. По мое мислење, ако не се договорат ќе има последици по земјата ако не се разреши еден ваков инцидент, и тоа ќе остане како еден сериозен пропуст, и како недостаток на капацитет*

на Пралементот да може да се справува со вакви работи. Самото формирање на анкетната комисија покажува некаков капацитет.

По речиси тринеделен телевизиски приказ на „**Инцидентот во Собранието**“, професионално дистанциран од партикуларните партиски ставови низ кои непрекинато струи - искричавиот поларитет - ВМРО ДПМНЕ/СДСМ, во континуитетот новинарски прилози овој акутно актуелен општествено-политички настан веќе постапно - де/градира во – **перипетија**: заканувачка, фатална пречка на македонскиот пат од евро-атлантски аспирации. Впрочем, таа димензија во согледбите на информативната редакција на ТВ А1, освен што статистички се посочува преку квантитативната табела за застапеноста на меѓународниот фактор:

**Табела 7: Застапеност на меѓународни субјектив
(ТВ Дневник од 19 ч. А1)**

02 – 19.07.2010 год.

Европска комисија	2 мин. 23 сек.
Делегација на ЕУ во РМ	3 мин. 17 сек.
ВКУПНО	5 мин. 40 сек.

за суштински показател го има и интервјуто (од 19 јули 2010 година) со Ерван Фуере, амбасадорот на ЕУ во Република Македонија, кој од позиција на независен, информиран, активен набљудувач, со дипломатско искуство ја сублимира својата согледба за политичката тежина на настанот (цитат):

- Мислам дека нема никаква корист од тоа вината да се префрла на една или на друга политичка партија. Мислам дека се виновни сите политички партии. Тие заеднички ја споделуваат одговорноста за ситуацијата во која дијалогот не функционира како што треба. Кога дијалогот не носи резултат и кога се појавува недоверба, за жал се појавуваат ваквите настани или инциденти. Затоа е неопходно не само да се разјасни што се случило, што значи дека треба да се формира анкетна комисија што ќе ги претставува сите страни, туку и да се направат напори кои ќе осигураат дека тоа нема да се

повтори. И вистина, потребно е сите политички партии да се сосредоточат на тоа како сакаат светот да гледа на нивната земја. Ако се добие впечаток дека политичките партии не се способни да седнат и да разговараат како возрасни луѓе, дека членовите на Парламентот не се способни да се договорат, да разговараат и да најдат компромис и консензус, ќе биде голема трагедија зашто аспирациите на граѓаните нема да се остварат и да се почитуваат. Граѓаните ги избрале политичките лидери и членовите на Парламентот за тие да ги водат.

***

Централен ТВ Дневник на ТВ Сител – од 18 часот

Изворишното место на инцидентот, односно собраниската расправа за Предлог – законот за стечајците, на ТВ Сител не е присутна на денот кога сè почна – 1 јули. Телевизијата на тој ден одлучила дека Законодавниот дом, дебатата во него и стечајците пред него не претставуваат материјал кој треба медиумски да се обработи.

Предлог - законот се спомнува во новинарски извештај во вестите по 12 часот на 2 јули. Тука, се дава основното информативно јадро за тоа што значи неусвојувањето на Предлог – законот, за тоа дека имало спротивставени ставови од позицијата и опозицијата и дека, по барање од СДСМ, на расправата во Парламентот присуствувале и тројца претставници на УНИТ.

Настанот – иницијална каписла во анализираните изданија на Дневникот на Сител во 18 часот се спомнува во рамките на воведот во известувањето за настанот. Имено, првата информација (емитувана на втори јули), е вест, говорена од уредникот/водител на Дневникот кој оценува дека станува збор за скандал, за тежок инцидент за кој секој има своја (контрадикторна) приказна. Притоа, настојува да даде слика/опис на настанот, припишувајќи им ги ставовите на соодветните извори:

- Скандал или во наслов: Кој прв почна?

По завршувањето на собраниската седница на која се дебатираше за Предлог – законот за стечајните работници, синоќа околу 21 часот се случи тежок инцидент во кој учествувале припадници на МВР и пратеници од редовите на СДСМ. Според МВР, тие со туркање, притискање и влечење нападнале полициски службеник. Според СДСМ, инцидентот го предизвикале полицајци кои тајно ги снимале и не сакале да се легитимираат, поради што го внеле снимателот во Собранието и барале обезбедувањето да го легитимира. Претседателот на Собранието Трајко Вељаноски денеска оствари средба со министерката за внатрешни работи Јанкуловска на која било дискутирано за настанатиот инцидент. СДСМ огорчен од, како што велат, провокациите и силување на демократијата. МВР – револтирани од, како велат, нападот на пратеник врз полицаец и спречување во остварување на неговата работа. И, сè е документирано од собраниските камери. Ќе ги слушнеме сите контрадикторни изјави за синоќешниот инцидент за

кој, само во едно сите се согласуваат – тоа е скандалозно за угледот и на пратеникот и на Парламентарниот дом и не е во интерес на демократичноста на државата.

Цитатот даден погоре е всушност вовед во извештај кој е скратена/стегната верзија на анализата емитувана во Дневникот во 16 часот на 2 јули. Имено, иако во примерокот на студијава се опфатени само прилозите емитувани во Дневникот од 18 часот, неопходно е известувањето на ТВ Сител да се постави во поширокиот контекст на производи од информативната редакција на Телевизијата, особено оние емитувани на 2 јули.

Анализата покажа дека во уредувачката политика на вестите на ТВ Сител постои двојство во однос на новинарската професионалност и изнесувањето на личниот став кон политичките субјекти во државата. Иницијалните прилози за инцидентот (од вестите во 12 и во 16 часот на 2 јули) даваат особено жива слика за невоедначеноста на уредувачката политика на овој медиум.

Прилогот емитуван во Дневникот околу 16 часот претставува пример за одлична професионална новинарска анализа за еден настан. Секој веќе кажал што имал да каже, првичната еуфорија се слегнала, секој го изнел својот аспект на гледање и толкување на слученото, па новинарот - кој се јавува во живо од пред Собранието, и уредникот - водител на Дневникот од студиото, прават дисекција на секоја снимка, секоја изјава, секој став, го бараат мотивот, бараат аргументи. Сеопфатната анализа на случената какофонија ја придружуваат со насловот на прилогот (испишан на телоп) – *Скандал: Тепачка на пратеници и МВР, се снимено, една слика 1000 зборови* – на тој начин извлекувајќи ја есенцијата на она за што ќе се спори во голем дел од известувањето наредните денови: сликата – доказ, во разногласието од 1000 зборови, секој ја користи како потврда за сопствената приказна. За да се согледа контрастот во двете линии на известување во ТВ Сител, еве ја, најпрвин, содржината на оваа телевизиска анализа во целина:

- Уредник-водител: Скандал по завршувањето на собраниската седница на која се дебатираше за Предлог – законот за стечајните работници. Синоќа, околу 21 часот, се случи тежок инцидент во кој учествуваа припадници на МВР и пратеници од редовите на СДСМ.

Според МВР, тие со туркање, притискање и влечење нападнале полициски службеник. Според СДСМ, инцидентот го предизвикале полицајци кои тајно ги снимале и не се од обезбедувањето на Парламентот туку донесени специјално за снимање на провокации на стечајците. Претседателот на Собранието Трајко Вељаноски денеска оствари средба со министерката за внатрешни работи Гордана Јанкуловска, на која било дискутирано за настанатиот инцидент. СДСМ огорчен од, како што велат, провокациите и снимањето од МВР. Имаме снимки документирани од собраниските камери, од камерите за обезбедување, а го имаме и Иван Кузмановски на линк, па одиме со деталите. Иван.

Новинар: Да Драган, како што кажа и ти, поделени тврдења за вчерашниот инцидент во Собранието на Република Македонија. За обезбедувањето ова е тежок инцидент којшто вчера се случил во Собранието, за опозицијата станува збор за силување на парламентарната демократија. Како и да е, останува истрагата да утврди што точно се случувало вчера пред и во собраниската зграда. Министерството за внатрешни работи уште синоќа започна со спроведување на истрагата околу случајот со цел расчистување на околностите под коишто се случил истиот. Веднаш по инцидентот, на разговор во Министерството за внатрешни работи биле повикани членовите на обезбедувањето коишто биле дел од инцидентот. Истите дале изјави во Министерството за внатрешни работи кои се заверени и документирани и влегуваат во записникот за случајот. Министерството за внатрешни, исто така, ги прегледало и камерите на обезбедувањето коишто го снимаат движењето во собраниската зграда. Министерката за внатрешни работи, како што кажа и ти, утрово имаше средба со претседателот на Собранието на Република Македонија – средба на којашто присуствуваа и дел од пратениците на којашто беше разговарано за инцидентот. Во следниве неколку минути слушаеме од изјавата на министерката Јанкуловска, што според неа се случувало синоќа во Собранието:

Евидентно е дека полициски службеник распореден на обезбедување на објектот на Собранието бил попречен во извршување на неговите редовни работни задачи при што била загрозувана неговата лична безбедност и бил оневозможен да ја заврши работната задача која му била доверена.

Новинар: Да ова беше тврдењето на министерката за внатрешни Гордана Јанкуловска. За разлика од неа, опозицијата вели дека ова е силување на парламентарната демократија. Тие тврдат дека вчера во Собранието, дел од обезбедувањето, коешто работи на обезбедување на собраниската зграда, ги попречило да влезат и слободно да се движат во истата. Слушаме од изјавата на Јани Макрадули, што точно според нив се случувало синоќа:

По завршувањето на седницата, неидентификувано лице ги снимаше пратениците на Социјалдемократскиот Сојуз како разговараат со стечајните работници. Тоа лице, ниту се легитимираше, и покрај нашето инсистирање да ни се каже неговиот идентитет. Исто лице беше спроведено од стана на вооружени лица во цивилка, а нам физички, грубо ни беше спречено слободното движење во Собранието.

Новинар: Да ова беше ставот и на Социјалдемократскиот Сојуз на Македонија, дел од нивните пратеници синоќа учествуваа во инцидентот којшто се одвиваше пред собраниската зграда и внатре во Собранието.

(Следат снимки од камерите на службеникот на МВР инволвиран во инцидентот и од обезбедувањето на Собранието): Со цел да ја доловиме вистината, односно она што се случувало синоќа овде во Собранието на Република Македонија, Сител дојде до снимениот материјал којшто го снимал припадникот на обезбедувањето на Министерството за внатрешни работи и материјалот којшто е снимен во внатрешноста на зградата. Снимките коишто ги гледаме во моментот се направени од камерата на обезбедувањето - лицето коешто снимало надвор пред Собранието додека пред Собранието беа стечајците на Република Македонија. Во овој момент се забележува како кон него приоѓаат пратеничката Весна Бендевска и Владо Бучковски. Како што тврди Министерството за внатрешни, овде тие му наредиле да ја исклучи камерата и ја исклучил веднаш. Ова е ходникот на Собранието на Република Македонија кога тие влегуваат заедно со него внатре. Според Министерството за внатрешни работи овде се гледа дека пратениците го туркаат лицето од обезбедувањето, а не дека обезбедувањето им забранува да се движат низ собраниските ходници. Значи ова е снимениот материјал, материјал од камерата на

обезбедувањето на Собранието, како и од камерите коишто се во внатрешноста на Собранието.

Уредник-водител: Иван ме интересира како дошло до контакт? Тие дошле до него побарале да се легитимира или не барале да се легитимира?

Новинар: Да Драган, значи во моментот кога што прекинува снимката од обезбедувањето, којашто е снимена надвор, пратениците од него побарале да се легитимира бидејќи не знаеле дека станува збор за лице коешто е вработено во Министерството за внатрешни работи. Тука Министерството вели дека неговите колеги дале изјава во којашто тврдат дека тие им кажале на пратениците дека е член, припадник на Министерството за внатрешни работи и дека си ја врши задачата, меѓутоа пратениците сакале лично тој да им ја покаже легитимацијата којашто ја поседува од Министерството за внатрешни и затоа го внеле во зградата на Собранието, каде што побарале од останатите припадници на обезбедувањето пред нив да се легитимира.

Уредник-водител: Добро, која беше натаму, кои беа деталите, како течеше целата приказна?

Новинар: По овие изјави претседателот на Собранието на Република Македонија ги повика на координативна средба сите пратенички групи и ја прекина седницата иако претходно опозицијата ја напушти собраниската седница. Трајко Вељаноски ги повика, но тие не се појавија на средбата со него поради што одлучи претседателот на Собранието да ја продолжи денешната седница и еве ја неговата изјава:

Да ги смириме страстите. Сепак, како Законодавен дом, да продолжиме со нашето работење. Само така ќе покажеме дека сме правна држава, само така ќе покажеме дека сме за европска Македонија и само така ќе ја оправдаме довербата што ни ја дадоа граѓаните на Република Македонија.

Новинар: Владејачката партија денеска ги брифираше новинарите. Од ВМРО ДПМНЕ велат дека ова сигурно не е нивно сценарио, ова е сценарио коешто најмалку и е потребно на ВМРО ДПМНЕ, а уште помалку на Република Македонија, во моменти кога државата се движи кон Европската унија и кога истата добива позитивни оценки од страна на Брисел. Велат дека ваквото сценарио

личи само на Бранко Црвенковски бидејќи само на Бранко Црвенковски му одговарало во овие моменти да се направи дестабилизација односно да се поремети процесот на приближување на Македонија кон Европската унија и кон НАТО. Еве ја изјавата на пратеничката Силвана Бонева, којашто објаснува кои се целите на Бранко Црвенковски:

Го повикуваме менторот на сите вакви валкани игри, Бранко Црвенковски, да се сопре во име на подобрата иднина на Република Македонија. Во име на 98% граѓани на Република Македонија коишто очекуваат Република Македонија да биде дел од Европската унија, да престане со ваквите валкани игри. Да се вратат пратениците на СДСМ во Собранието на Република Македонија и токму така како што работи ВМРО ДПМНЕ, со подадена рака кон секого којшто и сака добро на оваа земја.

Според моите последни информации, по денешната тензична ситуација во Собранието на Република Македонија имало разговор помеѓу советникот на премиерот Никола Груевски, Мартин Протоѓер и Андреј Петров од Социјалдемократскиот Сојуз. Според моите неофицијални информации и двајцата изразиле револт од она што се случуваше во Собранието на Република Македонија и двајцата се заложиле да ја смират ситуацијата и да продолжат понатаму кон градење на заедничка доверба.

Уредник-водител: Јас само едно прашање, значи дали пратениците од СДСМ коишто обвинуваат дека им било попречено движење низ Парламентот го аргументираат тоа со нешто и втората работа, дали добиле одговор, лицето коешто снимало зошто снимало и која била целта на снимањето?

Новинар: Тие велат дека кога го прашале лицето коешто снимало зошто го прави тоа дека тој им одговорил дека е тоа негова приватна работа и дека е приватна камера. Меѓутоа, според изјавата којашто министерката за внатрешни работи ја покажа пред новинарите денеска, којашто уште синоќа е заведена во записникот на Министерството за внатрешни, стои дека тој им одговорил дека е вработен во Министерството за внатрешни, исто како што им посочиле и останатите членови на обезбедувањето. За жал пратениците на СДСМ, односно пратениците на опозицијата денеска

само со изјави тврдеа дека од обезбедувањето на Собранието им било попречувано движењето низ Собранието.

Уредник-водител: Ги имаме снимките од Собрание внатре како оди таа комуникација?

Новинар: Ги имаме снимките од разговорот помеѓу пратеникот на НСДП и секако од разговорот на пратениците на СДСМ со обезбедувањето на Собранието. Може да ги видиме како одеше дел од таа дискусија:

Гордана Јанкуловска: Еве ќе погледаме заедно, како што гледавме сабајле.

Горан Мисовски: Како ни е спречен патот да се движиме кон салата на Собранието.

Гордана Јанкуловска: Ама не е точно Горан. Значи, сликата е повредна од 1000 зборови.

Горан Мисовски: Ама не. Така е, дефинитивно. Али снимката, не оваа замачкана слика, него снимката.

Гордана Јанкуловска: Снимката, видео запис нема што.

Силвана Бонева: Горан тоа што се гледа страшно е, ужасно.

(Следи снимка на која Јани Макрадули од СДСМ вели): Снимајте ги зошто има повторно во цивилка полицајци пред Сала 1? Тоа е парламентарната демократија во Македонија? Во цивилка луѓе со ланци, со маички, со оружје, надвор од закон седат пред Сала 1.

Уредник-водител: И само уште едно прашање, се смири ли конечно атмосферата во Парламентот?

Новинар: Да, по одржаните сите прес - конференции и дадените изјави на сите политички партии, конечно ситуацијата во Собранието е нормална.

Уредник-водител: Да, и конечно, веројатно, сите се согласуваат во едно, иако видовме многу контрадикторни изјави, дека ова не е место за такви настани, во Парламентот, и дефинитивно му наштетува на угледот и на пратеникот и на Парламентарниот дом.

А, еве го и иницијалниот прилог за настанот, емитуван во Вестите во 12 часот:

Инцидент помеѓу група пратеници и полицаец се случил доцна синоќа по завршувањето на седницата на која се расправало за

Предлог – законот за стечајците. Неколку пратеници од опозицијата нападнале полицаец во Собранието. Според неофицијални информации, пратеникот Владо Бучковски и други негови сопартијци и членови на опозицијата, прво почнале да го навредуваат полицаецот, за потоа, откако тој останал мирен и не реагираше, да го нападнаат физички тргајќи го за кошулата при што истата му ја искинале. Според информациите од опозицијата, инцидентот се случил сосема поинаку и лицето го идентификуваат како непознат кој тајно ја снимал средбата на пратениците од опозицијата со стечајците по гласањето на Предлог – законот. Непознатото лице, според опозицијата, кога било побарано од него да се идентификува, ја турнало пратеничката на СДСМ Цветанка Иванова. Министерството за внатрешни работи го потврди случајот, но повеќе информации најавуваат за подоцна. Министерката Јанкуловска во моментот е во Собранието на средба со претставници на опозицијата и претседателот на Собранието Трајко Вељаноски.

Овој кус прилог има јасен став за тоа кој е виновен за настанот - *Неколку пратеници од опозицијата нападнале полицаец во Собранието.* Акцентот е ставен на *неофицијални информации* со кои се опишува едно безмалку тинејџерско улично кошкање во кое едната страна (опозицијата) е дотаму неразумна што, најпрвин, без повод *навредуваат полицаец* кој *не реагира* на вербалните провокации, па нивната намера да предизвикаат тепачка ескалира во *физичко тргање* со таков интензитет што завршува со *искината кошула*. Потоа следува верзијата на опозицијата која спомнува мотив – *непознато лице* кое *тајно ја снимало средбата со стечајците* и кое одбило да се идентификува и *ја турнало пратеничката на СДСМ Цветанка Иванова*. Дури на крајот доаѓа Министерството за внатрешни работи кое се уште е во фаза на *состаноци* и освен *потврда за случајот* не дава други информации, односно ги најавува за подоцна. Факт е дека во времето кога се емитува овој прилог настанот се уште трае - преку неговите одеци и изнесувањето (контрадикторни) страни од приказната. Токму ваквиот недостиг од јаснотија би сугерирал професионална внимателност во пренесувањето на информациите. Наместо тоа, сè уште недораскажаниот (од самите учесници во него) настан претставува шлагворт за да се посочи проблематичноста на еден сегмент на политичката сцена во Македонија – опозицијата.

Вака, една иста редакција, на една иста телевизија, во еден ист ден, создава два контрастни прилози што сугерира дека постои невоедначеност на уредувачката политика на ТВ Сител.

Кога се трага по ставот што некој медиум го зазема кон одреден настан или субјект, како помошно средство се користат и одредени формални обележја, од кои особено значајно место зазема директното обраќање, односно изборот кој и со колкаво времетраење ќе има можност да и се обрати на публиката лично, со збор и со слика, и да и ја пренесе својата порака.

**Табела 8: Аудио-визуелни цитати/директно обраќање
(Дневник од 18 ч. ТВ Сител)**

02 – 19.07.2010 год.

Политички партии	
ВМРО ДПМНЕ	7 мин. 52 сек. и 3 мин. 18 сек. дебата во вести
СДСМ	7 мин. 33 сек. и 3 мин. 39 сек. дебата во вести
НСДП	35 сек.
ДУИ	14 сек.
ЛДП	26 сек.
СПМ	21 сек.
Институции/органи на власта	
Ѓорѓе Иванов Претседател на Република Македонија	41 сек.
Трајко Вељаноски, Претседател на Собранието на Република Македонија	2 мин. 12 сек. и 8 мин. 30 сек. интервју во вести
Владата на Република Македонија	38 сек.
МВР – вкупно	3 мин. 7 сек. од нив
Гордана Јанкуловска Министерка за внатрешни работи	1 мин. 6 сек.
Други субјекти	
Граѓански сектор	3 мин. 31 сек.
Вкупно	27 мин. 10 сек.

Бројките прикажани во Табела 8 говорат оти времето отстапено за директно обраќање до публиката го одразува дуелот меѓу ВМРО ДПМНЕ и СДСМ. Притоа, евидентно е настојувањето да се обезбеди рамнотежена употреба на директното цитирање на ставовите на овие две партии. Други партии и субјекти се појавуваат минимално. Министерството за внатрешни работи, заедно со изјавите на министерката Гордана Јанкуловска, како страна директно инволвирана во настанот, има околу три минути. Тука некаде е и граѓанскиот сектор. Уште помалку директно на публиката и се обраќа претседателот на Собранието Трајко Вељаноски (компензирано со интервју емитувано во вестите), а најмалку претседателот на државата Горѓе Иванов.

Податоците од Табела 8 служат и како показател за плурализмот во вестите. Делот во кој се подредени времињата за политичките партии покажува дека дури и еден ваков високонаелектризиран настан се случува во сенката на ривалитетот на ВМРО ДПМНЕ и СДСМ. Дури и сега не се нотира позначајно присуство на другите партии.

Во текот на 18-те анализирани дневно - информативни емисии, од една страна стои очигледниот напор да и се овозможи на публиката подеднакво да ги чуе ставовите на ВМРО ДПМНЕ и на СДСМ во изворна форма. Од друга страна, постои разлика во изнесувањето на ставот кон политичките субјекти, што е особено карактеристично за коментарите.

Од аспект на жанровскиот третман при известувањето за инцидентот во Собранието, во деновите кои следат (до 19 јули), Информативната редакција на Сител, најчесто прибегнува кон претежно информативните жанрови, особено извештајот. Како тече настанот, така известувањето најчесто претставува регистрирање на „дневните новости“ на темата. Во овој контекст битна за споменување е и уште една друга карактеристика, која е одраз на континуираните партиски надмудрувања меѓу ВМРО ДПМНЕ и Социјалдемократскиот сојуз, а тоа е емитувањето изјави. Се пренесуваат изјави на кои им претходат куси најави од водителот/ката во студиото кој/а ги поврзува изјавата и нејзиниот извор. Притоа, се добива одговор само на две (кој? и што?) од најмалку петте основни прашања на кои треба да одговори основниот новинарски жанр – веста, односно не се гради жанровски вообличена целина.

Најчесто станува збор за дел од прес – конференција или за соопштение на политичка партија, орган на власта, субјект од граѓанскиот сектор и слично, со кои се презентира една фактичка ситуација - „еве што имаше да каже за инцидентот овој субјект денеска“ или „еве како овој субјект одговори на ставот на другиот“. Тоа се сегменти од Дневникот чии автори не се познати, иако Сител речиси секогаш прилогот му/и го припишува на новинарот/ката создавач. Ваквите прилози всушност и немаат автор – тоа не е водителот кој ги најавува, а авторство не се остварува ниту преку монтажата на прилогот, зашто сликата е само парче од снимениот материјал од конференција за печат, или снимка од седиштето на партијата чие е соопштението, а насловот – напишан на телоп – е сублимат на кажаното.

Настанот иницијално е обработен во извештаи, вести, изјави, а како нивна контратежа, веќе утредента (на 3 јули) се емитува интервју со претседателот на Собранието Трајко Вељаноски. Осум ипол минутниот разговор, реализиран во живо во студиото на ТВ Сител, има за цел да му даде можност на собранискиот спикер да одговори на прозивањата дека е извршител на различни сценарија и да го каже своето видување за инцидентот. Прашањата се однесуваат пред сè на улогата на Вељаноски во инцидентот во Парламентот, на тоа кои законски норми треба да се почитуваат, на дигнитетот на Законодавниот дом, како и на други аспекти од настанот. Освен ова има и неколку куси прашања за други актуелни, но со случајов неповрзани теми.

Уште едно настојување да се обезбеди аналитичност во третманот на настанот се случува две седмици по почетокот, и тоа во вид на директно соочување на ставовите на ВМРО ДПМНЕ и СДСМ во врска со инцидентот и формирањето анкетна комисија која треба да го расветли настанот. Средишната дискусија за анкетната комисија и Деловникот, ТВ Сител и овозможува на својата публика да се потсети на генезата на расправата. На 16 јули, во живо и на отворено, пратениците Јани Макрадули (СДСМ) и Александар Николовски (ВМРО ДПМНЕ), од пред Собранието, и со посредство на прашањата од новинарот на терен и од водителот во студиото, во текот на речиси девет минути, во дебатен стил, на граѓаните најпрвин им објаснуваат што се случува со процесот на формирање анкетна комисија и им ги презентираат своите позиции во однос на (не)поврзаноста на комисијата и донесувањето на измените на собранискиот Деловник, за постепено да се вратат наназад кон изложување на сликата што нивните партии ја имаат за случувањата од 1 јули.

Сител е Телевизија која се држи до обичајот Дневникот во студиото да го води новинарот/ката кој/а го уредува. Петмина новинари ги уредуваат вестите давајќи им свој печат, а прилозите за настаните, директно или индиректно поврзани со инцидентот, ги донесуваат неколкумина новинари од информативната редакција. Сите уредници на вестите имаат можност да го изнесат својот став во однос на настаните опишани во извештаите. Тие тоа и го прават при што тројца од нив заземаат критички став кон настанот, но не се впуштаат во именување виновници туку настојуваат да го поврзат секој нов аспект од инцидентот со неговиот извор и да го вклопат во настанот - кој како и секое случување со конфликтен набој - е негативен. Останатите двајца изнесуваат и свој став во врска со субјектите – учесници во настанот.

Во едниот случај станува збор за уредничка на Дневникот која во кусата вест - најава за прилогот кој се однесува на завршувањето на истрагата на МВР за инцидентот во Собранието, изнесува став со кој одговара на прашањето: *Кој е виновен?* велејќи:

„Министерството за внатрешни работи ја заврши истрагата за петочниот инцидент во Собранието, кога група опозициони пратеници го нападнаа собраниското обезбедување. Бидејќи пратениците имаат имунитет, Министерството за внатрешни работи го испрати Извештајот до претседателот на Собранието Трајко Вељаноски, кој понатаму, согласно законот, треба да ги преземе неопходните санкции. Од снимките јасно се гледа кој го почнува и кој е виновен за инцидентот.“

Во вториот случај, уредник на вестите има конкретно објаснување: *Зошто се случи тоа!*. Во изданијата на Дневникот кога тој е уредник и водител својот став во однос на субјектите го изнесува преку најавите за прилозите во вестите, кои ги дава во вид на коментари (вкупно 4).

Во вестите на 7 јули, се емитува прилог за трибината на Институтот Димитрија Чуповски, одржана денга. Таа е посветена на резултатите од една анкета според кои евентуални предвремени избори нема да ја сменат политичката сцена во Македонија. Уредникот извештајот го најавува со коментар во кој констатира дека по првата година од враќањето на Бранко Црвенковски на позицијата - лидер на СДСМ, тој се покажува како неуспешен. За да не биде сменет од функцијата во својата партија, смета водителот на

вестите, Црвенковски настојува да создаде илузија дека наскоро ќе има избори на кои ќе победи, и истовремено креира тензии и инциденти. Во овој контекст уредникот/водител го сместува собранискиот инцидент, а потоа ја најавува трибината, во која тој е еден од учесниците. Со цитатите од неговото обраќање на трибината, пренесени во извештајот од тој настан, се дооформува неговиот став. Тој говори за корумпираноста на врвот на СДСМ:

- „Црвенковски излегува на митинзи и вели: „Владата е корумпирана“, лево од него седи Зоран Заев, 8 милиона евра обвинение, амнестиран од Бранко Црвенковски, неговиот шеф кој го амнестирал, со него во присуство говори дека Владата е корумпирана. Десно од него седи Владо Бучковски, судска постапка активна за 3 милиони евра корупција во Министерството за одбрана...“

и за намерата на членството да го сменат Бранко Црвенковски од лидерската позиција:

- „Јас не сум сигурен дека Црвенковски ќе биде лидер на таа партија на наредните избори. Мислам дека СДСМ ќе најде начин. Веќе имаат контакти со трите најсилни амбасади во Република Македонија за смена на Црвенковски. Лошо за тој план е што нема луѓе кои имаат логистика и критична маса во врвот на партијата, особено општинските комитети, да тоа може да се спроведе. Црвенковски има очистено се.“

Формално погледнато, во извештајот ниту со збор ниту со слика не се реферира на собранискиот инцидент, и тој е опфатен со оваа анализа токму поради контекстот изграден со најавата – коментар на уредникот на вестите. Авторот на извештајот за трибината не изнесува свои ставови, ами ги пренесува ставовите на учесниците во дебатата и затоа прилогот во целина е неутрален, иако изјавите на говорниците се негативни за СДСМ.

Овој уредник/водител јасно го изнесува својот став кон СДСМ и кон инцидентот во Парламентот, и во друг коментар, кој во себе ги интегрира изјавите од прес – конференциите што двете најинволвирани партии ги одржале на 7 јули. Тој, во најава на партиските изјави, вели:

„СДСМ, за жал, не може да ги спречи силеџиите и насилството во сопствените редови, кон другите и особено кон институциите. Двапати до

сега има насилни упади или обиди за упади во Судот - во случајот Заев и во случајот Бучковски, а еве сега и нападнаа и припадник на МВР само затоа што снимал настан на кој тие присуствувале. Наместо да одговараат пратениците пред сопствената партија, СДСМ бара да одговарале оние кои покажале со прст што се случило.“

Овој уредник е автор и на уште два коментари, емитувани на 12 јули. Првиот се однесува на вокабуларот употребуван во Парламентот при расправата за интерпелацијата на спикерот Вељаноски. Прилогот е комбинација од текст со коментаторски обележја изговорен во студио, инсерти од дискусијата во Собранието и анкета со граѓани. Во него авторот дава негативна оценка за однесувањето на опозицијата во Законодавниот дом, за што како илустрација служат следниве делови од неговиот текст:

„Македонија има проблем со однесувањето на опозицијата и вкупно опозиционите пратеници.... СДСМ, пак, со радикални мерки се обидува да го сврти вниманието врз себе, што е многу полесно отколку во самата партија да направат реформи со нови луѓе, нови идеи и нова понуда до јавноста, која веројатно би била сигурно, или подобро, прифатена од сегашната. Наместо тоа што е потешко, но поквалитетен пат, социјалдемократите – радикални.“

Деловите од дискусијата се оние каде пратениците од СДСМ користат реченици од типот: *„... дел од колегиве изгледа ја погрешил терапијата денеска...“*, *„...вртев на телефон кај една бајачка од Јурумлери, можам после седницава да Ве однесам таму ако уште колениците Ви се тресат“*, *„Фашистичко писмо потпишано од Гордана Јанкуловска“* итн. Кај сегментот со анкетата со граѓани кои го критикуваат однесувањето на пратениците во Парламентот, не се слуша како им е точно поставено прашањето на граѓаните, туку водителот, во најавата вели: *„Како граѓаните реагираат? Ги прашавме денес, што мислите, ако сте гледале, а овие гледале, за однесувањето на опозиционите пратеници овој викенд во Парламентот?“* Во текот на анкетата на телоп стои *„Анкета: речникот на опозицијата го урива дигнитетот на Собранието“*. Ставовите на граѓаните се: *„Поглупави од секој сељак што живее на село...“*, *„Ништо не чинат, ние сме криви што ги гласаме, кога ќе дојдат да гласаат нека гласаат за други луѓе...“*, *„А Владата можда сака да работи, не може да работи кога некој сопки става, кога некој се расправа,*

кога некој урла. Они само за лични интерес се борат, не се борат за народот“, „...не чинат ни пет пари“, „...тоа што ќе го слушнеш таму не можеш да слушнеш ни во џунгла“, „катастрофа“, „некоректни“, „недолично од македонски пратеник“. На крајот, по анкетата се монитрани снимки со делови од обраќања на Јани Макрадули од СДСМ кој вели: „Само да го најдам листата на дозволени зборови што, согласно, согласно ВМРО – ДПМНЕ смеам да ги кажам“ и на Силвана Бонева од ВМРО ДПМНЕ која апелира: „Да се сопрат со навредите да се зборува аргументирано во оваа сала, да не се продолжи да се руши достоинството на Парламентот.“

Инаку, интересно е да се нотира дека расправата за интерпелацијата на собранискиот спикер Вељаноски, поточно употребениот речник, како своевидна дополнителна кулминација – на денот на случувањето (10 јули) е новинарски третирана со извештај, следниот ден со пренесување изјава – став на ВМРО ДПМНЕ, а коментаторското реактуелизирање, изнесено погоре, е од третиот ден.

Другиот коментар од Дневникот на 12 јули се однесува на известувањето на дописничката на А1 Телевизија од Брисел Тања Милевска, во однос на тоа за што зборувале лидерот на СДСМ Бранко Црвенковски и еврокомесарот за проширување Штефан Фуле. Во овој коментар не се спомнува директно инцидентот, но тој е дел од градењето еден поширок контекст кој опозицијата ја отсликува како насилна, непристојна и подготвена да говори неvistини. Почнува со следниов цитат:

Проблем е, исто така, што и целиот политички спектар кој е врзан на опозицијата е проблематичен како и опозиционите лидери. Имено, медиумите кои блиску соработуваат со опозицијата, што е легитимен чин, но не и легитимен начинот во случајов за кој се работи. Медиумите блиски до опозицијата се обидуваат да одработат за нив и кога треба и кога не треба, и како што може, но и како што не може.

Скрутинизирано низ призмата на аналитичкиот критериум **информативен капацитет**, претставата за третманот што ТВ Сител му го дава на избраниот случај „**Инцидентот во Собранието на Република Македонија**“, е добиена така што се простудирани изданијата на Дневникот во 18 часот на ТВ Сител од 2 до 19 јули 2010 година – вкупно 18 емисии. Најсировите статистички податоци ја поставуваат следнава основа за

анализата - настанот се третира во низа, односно секој ден (освен на 18 јули) има барем по еден прилог поврзан со него. Тоа гради целина од 36 емитувани прилози кои директно или индиректно се однесуваат на овој настан. Вкупното време што го опфаќаат во Дневникот во 18 часот е 1 час 19 минути и 53 секунди. Класифицирано според жанровските обележја, тоа изгледа вака:

**Табела 9: Структура на информациите по новинарски жанрови
(Дневник од 18 ч. ТВ Сител)**

02 – 19.07.2010 год.

Извештај	42 мин. 53 сек.
Коментар	11 мин. 17 сек.
Дебата	8 мин. 53 сек..
Интервју	8 мин. 30 сек
Изјава	5 мин. 21 сек.
Вест	2 мин. 24 сек.
Соопштение	35 сек.
ВКУПНО	1 час 19 мин. 53 сек.

По својата природа, „*Инцидентот во Собранието на Република Македонија*“ е внатрешно - политички настан и, од гледиште на *тематскиот актуелитет*, прилозите за него најчесто се предодредени да се најдат во таа категорија. Меѓутоа, во зависност од субјектите или од аспектот од кој се гледа на настанот, некои прилози се најдоа во тематските определници – евроинтеграции и меѓународни односи.

**Табела 10: Структура на информациите по области
(Дневник од 18 ч. ТВ Сител)**

02 – 19.07.2010 год.

Внатрешна политика	1 час 15 мин. 0 сек.
Евроинтеграции	2 мин. 47 сек.
Меѓународни односи	2 мин. 6 сек.
ВКУПНО	1 час 19 мин. 53 сек.

Важен **периферен контекстуализант** на расправата за **„Инцидентот во Собранието на Република Македонија“**, се евроинтегративните процеси низ кои минува Република Македонија, зашто дискусијата за настанот, во еден дел се водеше токму на тој терен. Оттаму, интересно е да се забележи оти субјектите кои ја претставуваат ЕУ ги нема во директните обраќања, иако се присутни во прилозите (Табела 11).

**Табела 11: Застапеност на меѓународни субјекти во прилозите
(Дневник од 18 ч. ТВ Сител)**

02 – 19.07.2010 год.

Европска комисија	1 мин. 1 сек.
Амбасадори во РМ	28 сек.
Делегација на ЕУ во РМ	16 сек.
ВКУПНО	1 мин. 45 сек.

Граѓаните и организациите од граѓанскиот сектор играат улога на значајно информативно ткиво вградено во известувањето на ТВ Сител за случајот **„Инцидентот во Собранието на Република Македонија“**. Интересно е дека, кога ќе се сведе на бројки, нивното суштински битно присуство - е временски кусо:

**Табела 12: Застапеност на граѓанскиот сектор
(Дневник од 18 ч. ТВ Сител)**

02 – 19.07.2010 год.

Трибина на Институтот „Димитрие Чуповски“	1 мин. 58 сек.
Медиуми (А1 ТВ)	1 мин. 2 сек.
Граѓани	40 сек.
Полициски синдикат	36 сек.
ВКУПНО	4 мин. 16 сек.

Кај периферните контекстуализанти, се чини упатно да се проговори и за вкупниот контекст на разработка на настанот во другите информативни емисии. А таквиот контекст речиси и да го нема. Поточно, прилозите се наоѓаат уште само во „Бумбар“ - емисијата преку која публиката, телефонски во живо, дава оценки за однапред избраните настани и која функционира како еден вид народен парламент. Во седум изданија, гледачите (претежно негативно за опозицијата) се изјаснуваат на темите за размената на писмени реакции меѓу Мартин Протоѓер и Андреј Петров, за неуспесите при формирањето анкетна

комисија, за интерпелацијата на претседателот на Собранието, за предложената декларација за културно однесување во Парламентот.

И уште еден, не информативен ами рекламно - пропаганден детаљ. На ТВ Сител во овој период се емитува платено политичко рекламирање чиј нарачател е ВМРО ДПМНЕ, а тема СДСМ.

4. Визуелна поткрепа на новинарските прилози Збор два и за овој аспект битен како за обезбедувањето телевизичност на прилозите, така и за надополнување и толкување на информативното јадро.

Визуелните средства за обработка, Сител ги користи на следниов начин: веста, интервјуто, коментарите (и најавите за прилозите) ги обележува статичка слика од водителот/соговорникот во студиото. За другите прилози се користат сопствени снимки од настанот кој е тема на конкретниот прилог иако снимателот ретко се идентификува; потоа снимката од камерата на собраниското обезбедување која го прикажува инцидентот; снимка од камерата на полицискиот службеник кој е инволвиран во инцидентот; снимки од Собранискиот канал. При јавувањата во живо, се користи поделен екран кој ги прикажува и водителот во студиото и новинарот/ката, односно соговорниците од пред Собранието. Понекогаш, особено кога се пренесуваат делови од пишани соопштенија, тие се прикажуваат испишани на телоп и придружени од фотографија на изворот, при што повторно се користи поделен екран. Личностите чии изјави директно се користат во прилогот се речиси секогаш идентификувани на телоп или устно.

Специфичност вредна за споменување од гледна точка на можноста за коментаторски придонес на употребената слика - снимката која го покажува почетокот на инцидентот, и е направена од камерата на полицискиот службеник инволвиран во него, е искористена само во првите извештаи за настанот. Во деновите кои следат, материјалот што ги покажува пратениците на СДСМ како разговараат со претставниците на унит - Здружението на стечајни работници и технолошки Вишок од Куманово, а потоа прават жив сид пред полициската камера – исчезнува. Како потсетување на инцидентот, во барем еден прилог од 11 изданија на Дневникот во 18 часот, се емитува скратената снимка од собраниските безбедносни камери, на која со црвено е заокружен моментот кога се гледа како пратениците на СДСМ ја држат маичката на полицаецот во цивилна облека.

Низ повеќе примери, анализа констатира двојство во уредувачката политика на ТВ Сител. Обидот да се утврди зошто постои таквата невоедначеност може да не однесе во сферата на спекулациите - дали целата Информативна редакција го има истиот став кон опозицијата само што едни го кријат повешто, а другите можеби и не сакаат да го скријат. Или пак, дел од редакцијата смета дека професионалните новинарски принципи се над се, па не дозволува нејзините политички убедувања (без оглед какви) да станат евидентни во секојдневната работа, а другиот дел смета дека Дневникот е местото преку кое спин - докторите треба да ја исплетат својата приказна и да ја убедат публиката во неа. Меѓутоа, ова е комуникациска анализа чија цел е да одговори на прашањето – *Каков?* е начинот на известување во централните информативни емисии и констатациите до кои ќе дојде да ги поткрепи со квалитативни (и квантитативни) показатели. Спекулациите за можните одговори на прашањето – *Зошто?* е таков начинот на известување, односно *Кои се можните причини?* не се во нејзиниот домен.

4. РЕЗИМЕ

Во репрезентациона смисла, теоретскиот идеал на комуниколошкиот поим за – „политички плурализам“, односно - медиумска претставителност различни политички погледи за хоризонтот на општественото устројство, не смее да се сведува исклучиво на – квантитет, на – статистика. Напротив - јавната (медиумска) присутност на локалните и на глобалните политички ставови, мора да се чита едновремено и како традиција и како актуалитет на националната политичка култура. Меѓутоа, од оваа – панорамска политичка перспектива, во вакви случаи, пред сè за да ја избегне замката на т.н. – „статистичко слепило“, аналитичкиот објектив пресудно важно е да се фокусира (и) врз прашањето: Дали *реалитетот на покажаното* (сликата) соодветствува со *вистината на прикажаното* (текстот)?

Оттаму и нужноста прашањето за - политичкиот плурализам во централните информативни емисии на МТВ1, на ТВ А1 и на ТВ Сител, да се испитува комбинирано – и преку – квантитативен метод, и преку - студија на случај, која најсоодветно ги расветлува новинарските практики во трите ТВ Дневници на македонските телевизии.

За стожер на споредбените согледби во врска со анализираната новинарска граѓа – од 2 јули до 19 јули, поврзана со - „**Инцидентот во Собранието на Република Македонија**“, избран за релевантен – акутно актуелен - предмет на анализата, ја поставивме логиката на еволутивниот, консеквентен редослед на настаните во безмалку тринеделен континуитет известување:

Прва фаза: Обид за детекција на мотивот/мотивите за ескалација на инцидентот;

Втора фаза: Плуралитет во новинарската презентација политички интереси околу инцидентот;

Трета фаза: Вреднување на настанот како целина од комплементарни податоци;

Оттаму, сумарно:

МТВ1

Во анализираниот период, а по повод „**Инцидентот во Собранието на Република Македонија**“, централниот дневник на МТВ1 не успеа да излезе од стегите на политичката стереотипија меѓу двете водечки, антагонизирани политички сили: владејачката партија ВМРО ДПМНЕ, и опозицискиот лидер – СДСМ. Оттаму, од овој теснец на политичката визура, главна последица е недостигот видлива, професионална новинарска волја да се трага по мотивот за акутно актуелното општествено случување, потрага врз која, всушност, и се темели – истражувачкото новинарство. Наместо да се следи еволуциската патека на новинарската истражувачка постапка: *мотив – експликација – вреднување – заклучок*, во централниот дневник на МТВ1 се соочуваме со – информативна деволуција: Информациите талкаат низ лавиринтот општествени институции, нужно се враќаат кон сопственото информативно јадро, но токму затоа што избегнуваат промислувачки да се соочат со него – преку коментар или преку отворена политичка дебата -, тие неретко се порекнуваат самите себеси, се покажуваат како – автодемант. Поради тоа, во централниот ТВ Дневник на МТВ, кој и според Законот за радиодифузната дејност има општествен статус на – професионална новинарска парадигма во информирањето, особено очебиен е недостатокот на - прогностички аспект во информирањето: од што?, и - кон што? ќе (би) се развива(л) актуелниот општествен проблем.

ТВ А1

Информативната редакција на ТВ А1 се држи до последователното, хронолошки рамномерно темпо во презентацијата комплементарни информации, при што се следи еволутивна логика за медиумско расветлување на актуелните случувања, со аналитичка свест за каузалитетот на општествениот проблем. На ниво на – поширока политичка перспектива за ставовите на македонските политички партии, сепак, во анализираниот период, а по повод „**Инцидентот во Собранието**“, и кај оваа редакција бележиме – доминантно биполарна визура: ВМРО ДПМНЕ / СДСМ.

Професионалноста на истражувачкото новинарство затемелена е пред сè врз постојаните напори консеквентно да се детектира мотивот за настанот, а

дури потоа, постапно, низ опитноста на различни и многустрани соочувања со засегнатите страни - да се воспостави цврста аналитичка основа за вреднување – и стриктно политички, и општествено. Синхронизирианиот настап на новинарите од информативната редакција – се истакнува како мошне важна одлика на уредувачката политика. Атрибут на оваа колегијална постапка е – содејствителноста, на повеќемина искусни новинари: содејствителност на планот на – жанровската селекција: вести и извештаи, како актуелна граѓа за централниот ТВ Дневник (од 19 часот), а потоа тематско продлабочување преку актуелна дебата или преку интервјуа со репрезентативни соговорници во Студио 2 на ТВ А2 (редовен термин од 20 часот).

ТВ Сител

Контрадикторноста на ставовите на политичките субјекти за **„Инцидентот во Собранието“**, како да има свој одек во една котрадикторна, невоедначена уредувачка политика на Информативната редакција на ТВ Сител. Од една страна - критички став кон настанот без именување виновници, настојување да се пронајде мотивот, да се слушнат сите. Од друга страна - јасен став: опозицијата е насилна и корумпирана, таа е виновна, а се што прави е со цел лидерот на СДСМ да ја задржи својата позиција во партијата.

Почесто се користат претежно информативните жанрови, најмногу извештајот, кои констатираат што има ново за случајот денеска. Дури се запаѓа во сувопарност на жанровски невообличени сегменти - изјави кои сведочат: Еве, ова беше кажано? Претежно аналитичките жанрови се поретки и, честопати, недоследни од аспект на почитувањето на професионалните принципи.

Во основа, медиумската реалност на ТВ Сител го одразува простудираниот случај преку континуираните партиски надмудрувања меѓу ВМРО ДПМНЕ и Социјалдемократскиот сојуз. Производот на двојната уредувачка политика се карактеризира со политички биполаризам кој фрла длабока сенка врз сите останати партии и субјекти (политички и граѓански).